

Pohjanmaan hyvinvointialueen valvontasuunnitelma 2023–2024

Hyväksytty: HVA-johtoryhmä xx.xx.xx §

Annettu tiedoksi:

Laatija: Laadun ja valvonnan yksikkö 14.9.23

Sisällys

1	Johdanto.....	4
2	Valvonnan tarkoitus ja tavoitteet	5
3	Valvontaa ohjaavat arvot ja periaatteet.....	5
4	Valvontatyötä tekevä henkilöstö ja valvonnan osaamisvaatimukset	9
5	Valvontaa ohjaavat lait, kansalliset ohjelmat, määräykset ja laatusuositukset	11
6	Pohjanmaan hyvinvointialueen omavalvontaa ohjaavat asiakirjat	12
6.1	Omavalvontaohjelma	13
6.2	Omavalvontasuunnitelma	13
6.2.1	Toimialakohtaiset omavalvontasuunnitelmat	14
6.2.2	Sosiaalipalveluiden omavalvontasuunnitelmat	14
6.2.3	Terveystuon omavalvontasuunnitelmat	15
6.3	Laadunhallinnan ja asiakas- ja potilasturvallisuuden suunnitelma	15
7	Valvontaviranomaisten ja hyvinvointialueen välinen tehtävienjako ja vastuut	16
7.1	Valvontaviranomaisten tehtävät	16
7.2	Hyvinvointialueen omavalvonnan tehtävät ja vastuut	17
7.2.1	Omavalvonnan ja valvonnan sisäinen vastuunjako	18
7.3	Valvontaviranomaisten välinen yhteistyö	22
8	Ohjauksen ja valvonnan muodot.....	23
8.1	Ennakollinen valvonta, ohjaus ja neuvonta	23
8.1.1	Ilmoituksenvaraiset rekisteröitävät sosiaalipalvelut	24
8.1.2	Ilmoituksenvaraiset ei-rekisteröitävät sosiaalipalvelut	25
8.1.3	Luvanvaraiset sosiaalipalvelut	25
8.1.4	Luvanvaraiset terveydenhuollon palvelut	26
8.2	Suunnitelmallinen valvonta	29
8.3	Reaktiivinen valvonta	31
9	Valvonnan ja valvonnan kehittämisen painopistealueet	32
9.1	Valvonnan painopistealueet	32
9.2	Valvonnan kehittämisen painopistealueet vuonna 2023	33
10	Palvelutuotannon ohjauksen ja valvonnan toteuttaminen	34
10.1	Palveluntuottajien valvontatiheys	35
10.2	Oman palvelutuotannon valvonta	36

10.3	Ostopalvelujen sopimusohjaus ja -valvonta	37
10.4	Palvelusetelillä tuotettujen palvelujen valvonta	38
10.5	Asiakaskohtainen valvonta	38
10.6	Perhehoidon valvonta	38
11	Valvontaprosessin toteuttaminen	40
11.1	Valvonnan tietojärjestelmä	40
11.2	Valvonnan arviointikriteerit	40
11.3	Valvontaprosessi	42
12	Toimenpiteet epäkohta-, laatu- ja turvallisuuspoikkeamissa.....	44
12.1	Hyvinvointialueen toimenpiteet poikkeamatilanteissa	44
12.2	Ilmoitusmenettelyt ja palautekanavat	46
12.2.1	Muistutukset ja kantelut	46
12.2.2	Sosiaalihuollon henkilöstön ilmoitusvelvollisuus (Spro)	46
12.2.3	Sosiaali- ja terveydenhuollon ammattihenkilön ilmoitusvelvollisuus (Haipro)	47
12.2.4	Yksityisen palveluntuottajan omavalvontailmoitus	47
12.2.5	Muut ilmoitus- ja palautekanavat	48
13	Omavalvonnan ja valvonnan seurantatietojen raportointi	48
14	Liitteet	50
	Liite 1. Keskeiset käsitteet	50
	Liite 2. Valvontaa ohjaavat lait, asetukset ja muut asiakirjat	51
15	Muut lähteet.....	54

1 Johdanto

Sosiaali- ja terveydenhuollon palveluiden järjestämis- ja valvontavastuu siirtyi kunnilta ja kuntayhtymiltä hyvinvointialueille 1. tammikuuta 2023. Pohjanmaan hyvinvointialueella omavalvonnan ja valvontatoiminnan suunnittelusta ja toteuttamisesta vastaa laadun ja valvonnan yksikkö. Laki sosiaali- ja terveydenhuollon valvonnasta (741/2023) astuu voimaan 1.1.2024. Valvontalaissa säädetään valtion tai hyvinvointialueen järjestämisvastuulla olevan sosiaali- ja terveydenhuollon valvonnasta sekä julkisesti ja yksityisoikeudellisessa muodossa tuotettujen sosiaali- ja terveydenhuollon palvelujen valvonnasta. Valvontalaki kumoaa muun muassa yksityisistä sosiaalipalveluista (922/2011) ja yksityisestä terveydenhuollosta (152/1990) annetut lait sekä sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämislain (612/2021) luvun 6 sekä sosiaalihuoltolain 47–49 § ja terveydenhuoltolain 8 §:n 3 ja 4 momentit.

Tässä vuosille 2023–2024 laaditussa valvontasuunnitelmassa kuvataan Pohjanmaan hyvinvointialueella toteutettavan sosiaali- ja terveydenhuollon (sote) omavalvonnan ja valvonnan kokonaisuutta, kuten valvonnan tarkoitusta ja tavoitteita, valvontaa ohjaavaa lainsäädäntöä, valvonnan vastuunjakoa, palvelutuotannon valvonnan ohjausta ja periaatteita, valvonnan kohteita ja muotoja. Valvontaan liittyviä keskeisiä käsitteitä kuvataan liitteessä 1. Valvontaviranomaisten yhteistä suunnitelmallista sote-valvontaa ohjaa Valviran ja aluehallintovirastojen sosiaali- ja terveydenhuollon valtakunnallisen valvontaohjelman kullekin vuodelle kohdistamat valvonnan painopistealueet. Valvontaa kohdennetaan erityisesti niihin palveluihin, joiden saatavuudessa, laadussa tai oikea-aikaisuudessa on suurimpia puutteita. Valvontasuunnitelmassa esitetään myös Pohjanmaan hyvinvointialueen vuosille 2023–2025 asettamat omat valvonnan painopistealueet.

Valvontasuunnitelma on osa Pohjanmaan hyvinvointialueen omavalvontaohjelmaa. Valvontasuunnitelma koskee hyvinvointialueen järjestämisvastuulle kuuluvia sote-palveluita eli itse tuotettuja, ostettuja ja palveluseleillä järjestettyjä palveluita. Pelastustoimen valvontaa ei ole vielä sisällytetty tähän suunnitelmaan. Pelastustoimea koskeva valvontasuunnitelma on valmistelussa pelastustoimen toimialalla.

Valvontasuunnitelman laadinnasta, toteutuksen koordinoinnista ja raportoinnista vastaa valvonnan päällikkö. Suunnitelma päivitetään vuosittain valvontaa koskevan lainsäädännön, kansallisen ohjauksen ja painopisteiden mukaisesti. Valvontasuunnitelman toimeenpanevan osan laativat käytännön tarkastus- ja valvontatyötä toteuttavat tarkastajat valvonnan painopistealueiden ja valvontasuunnitelman ohjaamina. Hyvinvointialueen omavalvonnan ohjausryhmä valmistelee valvontasuunnitelman. Valvontasuunnitelman hyväksyy hyvinvointialueen johtoryhmä, jonka jälkeen se viedään aluehallitukselle tiedoksi.

2 Valvonnan tarkoitus ja tavoitteet

Sosiaali- ja terveydenhuollon valvonnan tarkoituksena on varmistaa, että ihmiset saavat perusoikeuksien heille turvaamat ja tarpeitaan vastaavat palvelut yhdenvertaisesti, oikea-aikaisesti, saavutettavasti, laadukkaasti ja turvallisesti. Valvonnan tavoitteena on tuottaa lisäarvoa parantamalla asiakas- ja potilasturvallisuutta. Keskeinen palvelutuotannon valvonnan painopiste on asiakaslähtöisyydessä sekä ennakoivissa toimissa, kuten toimintayksikköjen omavalvonnan tukemisessa ja ohjauksessa. Valvonnan tarkoituksena ja tavoitteena on varmistaa palveluntuottajan omavalvonnan toteutumista, ja sen riittävyttä.

Valvonnassa korostuu palveluntuottajan oma vastuu toimintansa asianmukaisuudesta, palvelujen laadusta ja asiakas- ja potilasturvallisuudesta sekä omavalvonnan seurannasta. Valvonta ja omavalvonnan ohjausmenetelmät ovat yhdenvertaisia riippumatta siitä, onko kyseessä hyvinvointialueen oma palveluntuottaja/toimintayksikkö tai yksityinen palveluntuottaja. Valvonta kohdistuu sekä sosiaali- että terveydenhuoltoon, ja sen tulee olla oikein kohdennettua ja oikeasuhteista. Valvonta perustuu palvelutapahtuman riskien arviointiin, jossa keskeistä on asiakas- ja potilasturvallisuus.

Valvonnalla puututaan palvelujen järjestämisessä tai toteuttamisessa ilmenneisiin lainvastaisiin epäkohtiin ja puutteisiin. Valvonnan tarkoituksena on, että palveluntuottajan toiminnassa mahdollisesti havaitut puutteet ja epäkohdat tunnistetaan ja korjataan. Ohjauksen tarkoituksena on ehkäistä jo ennalta asiakas- ja potilasturvallisuutta sekä asiakkaan ja potilaan oikeuksia vaarantavien olosuhteiden ja käytäntöjen syntymistä. Jälkikäteisessä valvonnassa annetaan ohjausta tilanteen korjaamiseksi ja ennalta ehkäisemiseksi, jotta ei toivottu tilanne tapahdu toistamiseen.

3 Valvontaa ohjaavat arvot ja periaatteet

Pohjanmaan hyvinvointialueen strategia

Pohjanmaan hyvinvointialueen toimintaa ja palveluiden tuottamista ohjaa hyvinvointialueen yhteinen strategia ([Pohjanmaan hyvinvointialuestrategia](#)). Missiomme on luoda vaikuttavasti turvaa, toimintakykyä ja hyvinvointia kahdella kielellä yhdessä alueemme ihmisten kanssa. Toimintaamme ohjaavia arvojamme ovat: ihmiseltä ihmiselle, eteenpäin katsova ja vastuullinen, yhdenvertainen ja tasa-arvoinen. Yhteinen visiomme on, että väestömme on Suomen hyvinvoivin ja toimintakykyisin. Tavoitteemme on, että turvallisuus ja laatumme on Pohjoismaiden huippua, meillä on Suomen parhaat hyvinvointityöntekijät, ja että käytämme resurssejamme vaikuttavasti.

Kuva 1. Pohjanmaan hyvinvointialuestrategia 2023–2026.

Våra värderingar Arvomme

Vår serviceattityd
Palveluasenteemme

Vi agerar jämlikt och
jämfällt

Toimimme
yhdenvertaisesti ja
tasa-arvoisesti

Vi arbetar från
människa till
människa

Työskentelemme
ihmiseltä ihmiselle

Vi ser framåt
ansvarsfullt

Katsomme
eteenpäin
vastuullisesti

Kuva 2. Pohjanmaan hyvinvointialueen arvot.

Valvontatyötä ohjaavat arvot ja periaatteet

Hyvinvointialueen valvontatyötä tekevinä viranomaisina olemme sitoutuneet toimimaan hyvinvointialueen yhteisten arvojen mukaisesti. Hyvinvointialueen arvot näkyvät vahvasti myös valvontatyötämme keskeisesti ohjaavissa arvoissa (kuva 3.)

Kuva 3. Valvontatyötä ohjaavat arvot.

Asiakslähtöisyys

Valvontatyötämme keskeisesti ohjaava arvo on asiakslähtöisyys, mikä perustuu ihmisarvoon, yhdenvertaisuuteen ja molemminpuoliseen avoimeen dialogiin. Toimintamme keskiössä on aina asiakas. Asiakslähtöisessä työskentelyssä olemme valvontatyötämme tehdessämme läsnä aina ihmisenä ja asiantuntijana.

Asiantuntijuus ja yhteistyö

Kaikilla valvontatyötä tekevillä henkilöillä on valvontatyöhön soveltuva koulutus, riittävä työkokemus ja laaja-alainen alan tuntemus. Huolehdimme oman osaamisemme jatkuvasta ylläpitämisestä. Valvontatyön ammattilaisina meillä on halu ja motivaatio jatkuvaan ammatilliseen kehittymiseen ja uuden tiedon omaksumiseen. Asiantuntijuutemme on vuorovaikutteista ja moniammatillista yhteistyötä hyödyntävää. Valvonnassa asiakkaiden ja yhteistyökumppaneiden osallisuuden toteutumista varmistamme esimerkiksi asiakaspalautteilla, koulutuksilla ja aktiivisella valvontaprosessiin osallistumisella.

Tasapuolisuus ja oikeudenmukaisuus

Tasapuolisuus ja oikeudenmukaisuus ilmenevät valvonnassa siten, että palveluntuottajat, yhteistyökumppanit, valvontaviranomaiset ja työkaverit voivat luottaa siihen, että hoidamme valvonta-asioita ja tilanteita samoilla menettelytavoilla. Tällä varmistamme valvontatoiminnan ennakoitavuutta.

Tämä ei kuitenkaan poissulje yksiköllisten tilanteiden ja yksilöllisyyden huomioimista, eikä vastuiden jakamista. Valvontaprosessi on kuvannettu, ja se on julkinen. Toteutamme valvontaa oman palvelutuotannon ja yksityisen palveluntuottajan kohdalla tasaveroisesti yhtenäisten työhöjeden mukaisesti. Dokumentoimme valvonnan eri vaiheet ja laadimme valvontakäynnistä kattavan ja asianmukaisen tarkastuskertomuksen/valvontaraportin, joka toimitetaan kaikille asianosaisille.

Muita valvontatyötämme ohjaavia periaatteita ovat eettisyys, inhimillisyys, luotettavuus ja normiperusteisuus. Eettisyyden näkökulmasta toteutamme valvontatyötä rehellisesti ja riippumattomasti. Eettistä toimintaamme vahvistaa vahva itsetuntemus, jonka avulla pyrimme tunnistamaan mahdolliset omat ennakkoajatuksemme ja -asenteemme, emmekä anna niiden vaikuttaa valvontatyön toteuttamiseen.

Inhimillisyys näkyy toiminnassamme siten, että kiinnitämme huomiota hyviin ja toimiviin käytänteisiin ja onnistumisiin tavalla, joka mahdollistaa jatkuvan oppimisen ja opitun laajentamisen myös toisille toimijoille. Inhimillisyyteen sisältyy ymmärrys siitä, että lähtökohtaisesti ihmiset pyrkivät aina tekemään parhaansa, vaikka perimmäiseen tavoitteeseen ei aina päästäisikään. Korostamme valvontatyössämme syyllistämättömyyden kulttuuria ja systeemilähtöistä toiminnan jatkuvan parantamisen ja kehittämisen periaatetta.

Valvontatoimintamme on luotettavaa ja yhdenvertaisuutta edistävää. Selvitämme ja arvioimme käsiteltävät valvonta-asiat monipuolisesti eri asianosaisten kannanotot ja kokemukset huomioiden. Luotettavuus tarkoittaa meille myös sitä, että sovituista asioista pidetään yhdessä kiinni eri toimijoiden kesken. Toteutamme valvontatyötä johdonmukaisesti yhdessä sovittujen ja määriteltyjen menetelmien pohjalta. Meille on tärkeää, että yhteistyötahomme voivat luottaa siihen, että toteutamme valvontaa yhteistyössä ja kaikkia osapuolia kuullen. Luotettavuuteen sisältyy myös se, että arvioimme jatkuvasti omaa toimintaamme.

Normiperusteisuus näkyy toiminnassamme siten, että valvontatyömme perustuu lakeihin, asetuksiin, määräystasoiseen tietoon, laatusuosituksiin ja hyviin käytänteisiin. Nämä yhdessä varmistavat sen, että valvonta ei ole mielivaltaista eikä sattumanvaraista. Valvontatyössä tunnistamme ne tilanteet, joissa lakeihin, määräyksiin ja sopimukseen perustuen vaaditaan välitöntä reagointia asiakas- ja potilasturvallisuuden varmistamiseksi.

4 Valvontatyötä tekevä henkilöstö ja valvonnan osaamisvaatimukset

Pohjanmaan hyvinvointialueen sosiaali- ja terveydenhuollon palveluiden laadun, turvallisuuden ja omavalvonnan toteutumisen valvonnasta vastaa keskitetysti laadun ja valvonnan yksikkö. Valvontatyötä toteuttavat valvontatyöhön erikoistuneet henkilöt, valvonnan päällikkö ja tarkastajat (5). Valvontatyötä tekevältä tarkastajalta edellytetään soveltuvaa sosiaali- tai terveydenhuoltoalan korkeakoulututkintoa, riittävää käytännön työkokemusta (vähintään 3 vuotta), laaja-alaista näkemystä ja tuntemusta sosiaali- ja terveydenhuollon eri palvelualueilta. Työn vaativuuden vuoksi tarkastajan nykyistä kelpoisuusvaatimusta on esitetty muutettavaksi ylemmäksi korkeakoulututkinnoksi. Lasten sijaishuollon valvonnassa olemme toteuttaneet Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksen (THL) laatusuosituksen (Sijaishuollon ohjauksen ja valvonnan malli, THL 19/2017), jonka mukaan lasten sijaishuollon ohjaus- ja valvontatyötä tulee tehdä pääsääntöisesti sosiaalityön koulutuksen saaneet, lasten sijaishuollon, ja sitä ohjaavan lainsäädännön hyvin tuntevat ja kokeneet sosiaalityöntekijät.

Valvontatyössä pyrimme hyödyntämään kullekin valvontatyötä tekeväälle henkilölle kertynyttä osaamista ja kokemusta eri palvelualoilta. Tavoitteena valvontatoiminnan suunnittelussa on kuitenkin se, että terveydenhuollon tarkastuksia (päävastuullinen tarkastaja) toteuttaisi terveydenhuollon ammattihenkilötaustainen tarkastaja ja sosiaalipalveluiden valvontaa toteuttaisi sosiaalihuollon ammattihenkilö. Toinen tarkastaja voi kuitenkin aina tarvittaessa toimia toisen palvelualueen tarkastajan työparina. Kullekin tarkastajalle on nimetty omat palvelualakohtaiset valvonnan vastualueet. Vastuualuejaon mukaan tarkastajat laativat itselleen vuosittaisen valvontakäyntisuunnitelman. Valvonnan kohteena olevia palvelualoja ovat:

- lastensuojelu
- ikäihmisten palvelut
- vammaispalvelut
- mielenterveys- ja päihdepalvelut (sisältää työikäiset)
- terveydenhuollon palvelut (perusterveydenhuolto ja erikoissairaanhoito).

Pohjanmaan hyvinvointialueen valvontatyötä tekevät työntekijät ovat viranhaltijoita. Valvontakäyntien toteutumiseen osallistuu tarkastajien lisäksi 1–3 henkilöä (toimi- ja tulosalueilta), jotka koostuvat kyseisestä palvelusta vastaavista viranhaltijoista, esihenkilöistä tai substanssiasiantuntijoista. Sote-palveluntuottajan valvonta vaatii valvontatyötä tekeviltä henkilöiltä useiden eri asiakokonaisuuksien monipuolista hallintaa. Valvonnan toteuttaminen siten, että asiakokonaisuuksien toteutumisen arvioinnin pystyy suhteuttamaan palveluntuottajan tilanteeseen, edellyttää asiakokonaisuuksien

perusteellista ja syvällistä osaamista. Valvontatyötä tekeville henkilöiltä edellytetään muun muassa näiden asiakokonaisuuksien hallintaa ja tuntemusta:

- Lainsäädäntö ja viranomaismääräykset
 - Perusoikeudet
 - Järjestäjän velvollisuudet palveluntuottajan valvonnassa
 - Palveluntuottajan velvollisuudet omavalvontaan liittyen
 - Substanssilainsäädäntö
 - Valviran määräykset omavalvontaan
 - Turvallinen lääkehoito
 - Laiteturvallisuus
 - Tietoturvallisuus
- Laadukkaan valvontaprosessin hallinta
 - Ulkoisen auditoinnin peruseriaatteet, mukaan luettuna soveltuva haastattelutekniikka
- Turvallisuusjohtamisen peruseriaatteet
 - Systeemilähtöisyys
 - Kompleksisuuden hallinta
 - Inhimilliset tekijät
- Substanssiosaaminen ja ymmärrys valvottavan kohteen palvelualueesta.

Lähde: Ylikunnallinen Valvontakeskushanke 2023 (mukaillen).

Valvontatyötä tekeville henkilöillä edellytetään hyviä viestintä- ja yhteistyötaitoja, jotta esille tulleista asioista onnistutaan kommunikoimaan selkeästi sekä valvottaville että muille sidosryhmille. Valvontakäynnillä joudutaan käsittelemään ajoittain vaikeitakin asioita. Näissä tilanteissa valvontatyötä tekeville henkilöiltä edellytetään kykyä perustella vaadittavien korjaavien toimenpiteiden välttämättömyys ymmärrettävällä tavalla. Valvontatyötä tekevien henkilöiden käytännön työtehtävät ja osaamisvaatimukset on kuvattu tarkemmin valvonnan tehtäväkuvauksissa. Valvonnan työntekijöillä on oikeus ja velvollisuus huolehtia tietojensa, taitojensa jatkuvasta kehittämisestä ja lainsäädännön, viranomaismääräysten, ohjeistusten, laatusuosituksen, uudistusten sisällön sekä ajankohtaisten muutosten seurannasta. Ohjaus- ja valvontatyön osaaminen kehittyy ja vahvistuu myös käytännön kokemuksen myötä. Valvonnan osaamisen kehittämistarpeita arvioidaan ja tunnistetaan jatkuvasti. Hyvinvointialueen sisäisiin ja ulkoisiin koulutuksiin osallistutaan aktiivisesti. Valvonnan koulutussuunnitelma laaditaan kerran vuodessa. Suunnitelmaa päivitetään ja täydennetään aina tarpeen mukaan ajankohtaisilla koulutuksilla.

5 Valvontaa ohjaavat lait, kansalliset ohjelmat, määräykset ja laatusuosituksukset

Valvontaa ohjaavan lainsäädännön tavoitteena on varmistaa asiakkaiden/potilaiden perusoikeuksien, palveluiden ja hoidon toteutuminen turvallisesti ja vaikuttavasti heille laaditun asiakas-, hoito-, kuntoutus- tai palvelusuunnitelman mukaisesti. Palveluiden omavalvonnalla ja valvonnalla pyritään lisäämään palveluiden turvallisuutta, laatua sekä ehkäisemään laatupoikkeamia. Pohjanmaan hyvinvointialue varmistaa omavalvonnallaan, että lakien nojalla sille säädetyt tehtävät on järjestetty vaaditulla tavalla ja että lakisäätteisiä tehtäviä tukevien tehtävien hoitaminen ei vaaranna sen lakisäätteisten tehtävien hoitamista. Kuvassa 4 on kuvattu keskeisimmät hyvinvointialueen omavalvontaa ohjaavat lait, ja niiden asettamat velvoitteet.

Keskeinen lainsäädäntö määrittelemässä hyvinvointialueen omavalvontaa			
Hyvinvointialuelaki 7§, 10§	Sote-järjestämislaki 29§, 40§, 41§, 44§	Pela-järjestämislaki 16§	Laki sosiaali- ja terveydenhuollon valvonnasta 26§, 27§
Järjestämisvastuun hoitaminen	Tuottamisen ohjaus- ja valvontavelvollisuus	Seuranta- ja arviointivelvollisuus	Omavalvontaohjelman laatiminen
<ul style="list-style-type: none">HVA:n tulee varmistaa omavalvonnalla tehtävien lainmukainen hoitaminen ja tehtyjen sopimusten noudattaminenHVA:n tulee varmistaa palveluiden saatavuus, jatkuvuus, turvallisuus ja laatu sekä asiakkaiden yhdenvertaisuusTehtävien ja palveluiden omavalvonta on toteutettava osana niiden järjestämistä ja tuottamista.	<ul style="list-style-type: none">HVA:n tulee ohjata ja valvoa jatkuvasti sen järjestämisvastuulle kuuluvaa palveluntuotantoa, palveluntuottajia ja näiden alihankkijoita, ja varmistettava että palveluntuottajalla on riittävät ammattilliset, toiminnalliset ja taloudelliset edellytyksetHVA:n on vaadittava epäkohtien korjaamista asettamassaan riittävässä määräajassa.	<ul style="list-style-type: none"><u>HVA:n</u> on seurattava alueensa väestön hyvinvointia ja terveyttä väestöryhmittäin<u>HVA:n</u> on seurattava <u>SoTePe</u>-palveluiden tarvetta, saatavuutta, laatua, vaikuttavuutta ja yhdenvertaisuutta, asiakkaiden palveluiden yhteensovittamista sekä sote-kustannuksia ja tuottavuuttaToteutumisen seuranta ja toimenpiteet on julkaistava julkisessa tietoverkossa ja muilla niiden julkisuutta edistävillä tavoilla.	<ul style="list-style-type: none">HVA:n on laadittava omavalvontaohjelma, joka määrittelee miten omavalvonta kokonaisuutena järjestetään ja toteutetaanOmavalvontaohjelma toteaa, miten <u>SoTePe</u>-palveluiden toteutumista, turvallisuutta ja laatua sekä yhdenvertaisuutta seurataan ja miten havaitut puutteellisuudet korjataanOmavalvontaohjelman osana laissa erikseen säädetyt omavalvonta- sekä potilasturvallisuussuunnitelmat.

Kuva 4. Keskeinen lainsäädäntö määrittelemässä hyvinvointialueen omavalvontaa.

Sosiaali- ja terveydenhuollon valvontaa ohjaavat lait, valtakunnalliset ohjelmat, määräykset laatusuosituksukset sekä muut omavalvontaa kansallisella tasolla ohjaavat asiakirjat on koottu valvontasuunnitelman loppuun liitteeseen 2.

6 Pohjanmaan hyvinvointialueen omavalvontaa ohjaavat asiakirjat

Omavalvonnalla tarkoitetaan kaikkia niitä toimintamenettelyitä, joilla sekä hyvinvointialue palvelujen järjestäjänä, että palveluntuottaja valvoo, seuraa ja arvioi oman toimintansa lainmukaisuutta, laatua ja turvallisuutta. Omavalvonta perustuu riskienhallintaan, jossa palveluprosesseja arvioidaan asiakas- ja potilasturvallisuuden ja laadun näkökulmasta. Keskeistä omavalvonnassa on riskitilanteiden ennakoiva tunnistaminen ja epäkohtiin puuttuminen.

Omavalvonnallaan Pohjanmaan hyvinvointialue varmistaa asiakkaiden/potilaiden yhdenvertaisuutta, palvelujen jatkuvuutta, saatavuutta, turvallisuutta ja laatua. Hyvinvointialueen laajaan omavalvontaveloitteeseen kuuluu oman järjestämistehtävänsä ja oman palvelutuotantonsa omavalvonnan lisäksi yksityisten palveluntuottajien valvonta. Omavalvontaa toteutetaan osana palveluiden järjestämistä ja tuottamista. Hyvinvointialue arvioi jatkuvasti omaa toimintaansa, kuulee asiakkaita/potilaita asiakas- ja potilasturvallisuuden ja laatuun liittyvissä asioissa sekä ottaa palautteet huomioon toiminnan kehittämisessä.

Pohjanmaan hyvinvointialueen laatimia keskeisimpiä omavalvontaa ja valvontaa ohjaavia asiakirjoja ovat:

- Pohjanmaan hyvinvointialueen omavalvontaohjelma
- Pohjanmaan hyvinvointialuestrategia 2023–2026
- Pohjanmaan hyvinvointialueen palvelustrategia 2023–2025
- Laadunhallinnan, asiakas- ja potilasturvallisuuden suunnitelma 2023 (vuodesta 2024 lähtien asiakirjan nimi on omavalvonnan ja laadunhallinnan käsikirja)
- Pohjanmaan hyvinvointialueen omavalvontasuunnitelmat
- Hallinto- ja toimintasääntö
- Valvontasuunnitelma 2023–2024
- Tietoturvasuunnitelma
- Lääkehoitosuunnitelmat
- Valmiussuunnitelma
- Miten Pohjanmaa voi?
- Palvelutasopäätös 2021–2024

6.1 Omavalvontaohjelma

Pohjanmaan hyvinvointialue on laatinut järjestämisvastuulleen kuuluvista tehtävistään ja palveluistaan [omavalvontaohjelman](#) (741/2023, 26§). Ohjelmassa on määritelty, miten 1 momentissa tarkoitettujen velvoitteiden noudattaminen hyvinvointialueella kokonaisuutena järjestetään ja toteutetaan. Omavalvontaohjelma on strateginen instrumentti, jolla varmistetaan, että palvelut järjestetään ja toteutetaan sopimusten ja lainsäädännön mukaisesti. Omavalvontaohjelma kattaa hyvinvointialueen järjestämät, ja sen lukuun tuotetut palvelut. Yksityisten palveluntuottajien omavalvontaohjelman tulee kattaa palveluntuottajan itse tuottamat ja alihankkijalta hankitut palvelut. Omavalvontaohjelmassa todetaan, miten palvelujen toteutumista, turvallisuutta ja laatua sekä yhdenvertaisuutta seurataan ja miten puutteellisuudet korjataan. Omavalvontaohjelma sekä omavalvontaohjelman toteutumisen seurantaan perustuvat havainnot, ja niiden perusteella tehtävät toimenpiteet julkaistaan neljän kuukauden välein Pohjanmaan hyvinvointialueen verkkosivuilla.

Omavalvontaohjelman osana on päivittäisen toiminnan sisältämät palveluyksiköiden omavalvontasuunnitelmat, lääkehoito- ja ym. muut suunnitelmat (741/2023, 26§). Sosiaali- ja terveysministeriö voi antaa asetuksella tarkempia säädöksiä omavalvontaohjelman yleisestä sisällöstä ja laadimisesta. Myös Valvira voi antaa määräyksiä omavalvontaohjelman tarkemmasta sisällöstä, ja sen toteutumisen seurannasta.

6.2 Omavalvontasuunnitelma

Omavalvontasuunnitelma on yksi palveluntuottajan työkaluista, jonka avulla seurataan, kehitetään ja arvioidaan palvelujen laatua ja turvallisuutta toimintayksiköiden päivittäisessä asiakastyössä. Julkisissa ja yksityisissä sosiaalipalveluissa omavalvontasuunnitelmat tehdään yksikötasolle, ja samalla se luo pohjaa myös yksikön valvonnalle. Julkisessa terveydenhuollossa vastaavia asioita on kuvattu laadunhallinnan ja potilasturvallisuuden täytäntöönpanosuunnitelmissa, jotka nykyisen lain (Terveydenhuoltolaki 2326/2010, 8 §, kumoutuu vuonna 2024) mukaan on laadittu koko toimintayksikön eli terveyskeskuksen tai sairaalan tasolle. Terveydenhuollon yksikkökohtaisen tarkemman kirjallisen suunnitelman puute on tuonut haastetta suunnitelmallisen valvonnan toteuttamiselle julkisessa terveydenhuollossa. Asia tulee kuitenkin nyt korjaantumaan vuoden 2024 alusta lähtien, jolloin valvontalain (741/2023) voimaan tultua myös julkisten terveydenhuollon palveluyksiköiden tulee laatia omavalvontasuunnitelma (27 §).

Valvontalain 27 §:ssä säädetään palveluntuottajan omavalvonnasta. Palveluntuottajan on valvottava oman toimintansa ja alihankkijan toiminnan laatua ja asianmukaisuutta sekä asiakas- ja potilasturvallisuutta. Palveluntuottajan on laadittava palveluyksiköittäin päivittäisen toiminnan laadun, asianmukaisuuden ja turvallisuuden varmistamiseksi sekä asiakas- ja potilastyöhön osallistuvan

henkilöstön riittävyyden seurantaan varten omavalvontasuunnitelma, joka kattaa kaikki palveluyksikössä palveluntuottajan, ja sen lukuun tuotetut palvelut. Omavalvontasuunnitelmaan tulee sisällyttää kuvaus vaaratapahtumien ilmoitus- ja oppimismenettelystä. Palveluntuottajan on huomioitava palveluyksikön omavalvontasuunnitelmaa laatiessaan ja päivittäessään palveluyksikön palveluja saavilta asiakkailta ja potilailta, heidän omaisiltaan ja läheisiltään sekä palveluyksikön henkilöstöltä säännöllisesti kerättävä palaute. Palveluyksikön on omavalvontasuunnitelmaa tehdessä ja muutettaessa otettava huomioon myös valvontaviranomaisten antama ohjaus, määräykset ja päätökset.

Omavalvontasuunnitelman laadinta on toimintayksikön lähiesihenkilön vastuulla. Omavalvontasuunnitelma tulee laatia yhteistyössä henkilökunnan kanssa, ja sen tulee toimia myös perehdytyksen tukena. Omavalvontasuunnitelma tulee laatia sähköisesti, ja se on julkaistava julkisessa tietoverkossa tai muulla sen julkisuutta edistävällä tavalla. Omavalvontasuunnitelma tulee lisäksi olla julkisesti nähtävänä palveluyksikössä. Palveluntuottajan tulee jatkuvasti seurata omavalvontasuunnitelmassa kuvatun toiminnan toteutumista ja seurannassa havaitut puutteellisuudet on korjattava. Seurannasta tulee tehdä selvitys, ja sen perusteella tehtävät muutokset tulee julkaista neljän kuukauden välein hyvinvointialueen verkkosivuilla tai muulla niiden julkisuutta edistävällä tavalla sekä pidettävä julkisesti nähtävänä palveluyksikössä. Salassa pidettäviä tietoja ei saa julkaista.

Palveluntuottaja ja palveluyksikön vastuhenkilö vastaavat siitä, että omavalvontasuunnitelmaa toteutetaan päivittäisessä toiminnassa palveluja tuottaessa. Palveluntuottajan henkilökunta toteuttaa palveluyksikön omavalvontaan sisältyvää palvelujen laadun ja asiakas- ja potilasturvallisuuden varmistamista ja palvelujen kehittämistä.

6.2.1 Toimialakohtaiset omavalvontasuunnitelmat

Pohjanmaan hyvinvointialueen omavalvontaohjelman toimeenpanon varmistamiseksi kukin toimiala on laatinut palveluistaan toimialakohtaisen omavalvontasuunnitelman, jonka tarkoituksena on ohjata ja varmistaa omavalvontaohjelman mukaisen omavalvonnan toteutumista toimi- ja tulosalueilla ja yksiköissä. Toimialakohtaiset omavalvontasuunnitelmat löytyvät hyvinvointialueen verkkosivuilta: (pohjanmaanhyvinvointi.fi): [Etusivu/Tietoa meistä/Selosteet ja dokumentit/Omavalvonta.](#)

6.2.2 Sosiaalipalveluiden omavalvontasuunnitelmat

Pohjanmaan hyvinvointialueelle on laadittu yhtenäinen sosiaalipalvelujen omavalvontasuunnitelman lomakepohja. Suunnitelmapohja löytyy hyvinvointialueen intrasta: <https://intra.pohjanmaanhyvinvointi.fi/fi/aineisto/sosiaalipalveluiden-omavalvontasuunnitelma/> Suunnitelmapohjan laadinnassa on huomioitu Valviran mallipohjan sisällöt ja Valviran antamat määräykset (01/2014). Hyvinvointialueen sosiaalihuollon yksikköjen laatimat omavalvontasuunnitelmat

löytyvät hyvinvointialueen verkkosivuilta: [Etusivu/Tietoa meistä/Selosteet ja dokumentit/Omavalvonta](#) ja ovat julkisesti esillä toimintayksiköissä.

6.2.3 Terveysthuollon omavalvontasuunnitelmat

Vuoden 2024 alusta alkaen myös julkisten terveydenhuollon palveluyksikköjen (741/2023, 27§) tulee laatia omavalvontasuunnitelma. Valmisteleva työ hyvinvointialueen yhtenäisen terveydenhuollon omavalvontasuunnitelman mallipohjan osalta aloitetaan syksyn aikana. Valvira antaa tarkemman määräyksen terveydenhuollon omavalvontasuunnitelman laadintaan liittyen valvontalain voimaan tultua. Hyvinvointialueen omat terveydenhuollon palveluyksiköt tulevat julkaisemaan omavalvontasuunnitelmansa hyvinvointialueen verkkosivuilla vuoden 2024 aikana.

6.3 Laadunhallinnan ja asiakas- ja potilasturvallisuuden suunnitelma

Nykylainsäädännön mukaan julkisen terveydenhuollon toimintayksikön on laadittava suunnitelma laadunhallinnasta ja potilasturvallisuuden täytäntöönpanosta. Suunnitelmassa on otettava huomioon potilasturvallisuuden edistäminen yhteistyössä sosiaalihuollon palvelujen kanssa (Terveydenhuoltolaki 1326/2010, 8§). Suunnitelman sisällöstä on annettu myös asetus (341/2011). Pohjanmaan hyvinvointialue on käyttänyt 40§:ssä pykälässä mainitun laadunhallinnan ja potilasturvallisuuden täytäntöönpanosuunnitelmasta nimeä "Laadunhallinnan ja asiakas- ja potilasturvallisuuden suunnitelma". Pohjanmaan hyvinvointialueen laadunhallinnan ja asiakas- ja potilasturvallisuuden vuodelle 2023 laaditun suunnitelman tavoitteena on tukea sosiaali- ja terveydenhuollon henkilöstöä arjen työssä laadukkaan ja turvallisen hoidon ja palvelujen toteutuksessa ja kehittämisessä hyvinvointialueen palveluissa. Suunnitelma pohjautuu [Pohjanmaan hyvinvointialuestrategiaan, kansalliseen asiakas- ja potilasturvallisuusstrategiaan ja sen toimeenpanosuunnitelmaan 2022–2026](#) , kansallisiin säädöksiin, laatua, asiakas- ja potilasturvallisuutta käsitteleviin ohjeisiin ja suosituksiin sekä sisäisiin ohjeisiin ja periaatteisiin.

Laadunhallinnan ja asiakas- ja potilasturvallisuuden suunnitelman laadintatyötä koordinoi laadun ja valvonnan yksikkö. Suunnitelma päivitetään vuosittain. Suunnitelman hyväksyy hyvinvointialueen johtoryhmä, ja se viedään aluehallitukselle tiedoksi. Suunnitelma löytyy Pohjanmaan hyvinvointialueen verkkosivuilta: [Etusivu/Näin toimimme/Asiakkaan ja potilaan oikeudet/Asiakasturvallisuus potilasturvallisuus](#) ja hyvinvointialueen intra -sivuilta. Vuonna 2024 asiakirjan nimi muuttuu omavalvonnan ja laadunhallinnan käsikirjaksi.

7 Valvontaviranomaisten ja hyvinvointialueen välinen tehtävienjako ja vastuut

7.1 Valvontaviranomaisten tehtävät

Viranomaisvalvonnalla tarkoitetaan valtion valvontaviranomaisten toteuttamaa laillisuusvalvontaa ja valvontaan liittyvä ohjausta. Ylimpänä laillisuusvalvojana toimii eduskunnan oikeusasiamies. Sosiaali- ja terveysministeriö (STM) vastaa yleisestä sosiaali- ja terveydenhuollon ohjauksesta, suunnittelusta, kehittämisestä ja valvonnasta. Valtion valvontaviranomaisina toimivat Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontavirasto (Valvira) ja aluehallintovirastot. Valviran ja aluehallintovirastojen tehtävänä on varmistaa sosiaali- ja terveydenhuollon palvelujen lainmukaisuus, asiakas- ja potilasturvallisuuden ja laadun sekä palvelujen käyttäjien perusoikeuksien, yhdenvertaisuuden ja oikeusturvan toteutuminen. Valvontaviranomaisten tehtävänä on edistää ja varmistaa hyvinvointialueiden ja palvelujen tuottajien omavalvontaa ja puuttua asioihin silloin, kun omavalvonnan keinot eivät riitä.

Valvira toimii valtakunnallisena ohjaus-, valvonta ja lupaviranomaisena. Valviran tehtävänä on edistää ohjauksen ja valvonnan keinoin oikeusturvan toteutumista ja palveluiden laatua sosiaali- ja terveydenhuollossa (Laki sosiaali- ja terveyslupa- ja valvontavirastosta 669/2008 ja sitä koskeva asetus 676/2008).

Valviran tehtävänä on

- ohjata aluehallintovirastojen toimintaa valvonnan, ja siihen liittyvän yhtenäisen ohjauksen toimeenpanossa, yhteensovittamisessa ja yhdenmukaistamisessa
- valvoa sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisen ja hyvinvointialueen järjestämisvastuulle kuuluvien palvelujen lainmukaisuutta
- myöntää yksityisten sote-palvelujen palveluntuottajien luvat sekä valvoa ja ohjata yksityisten palveluntuottajien toimintaa, kun palveluntuottaja toimii monen aluehallintoviraston alueella.
- antaa valvontaan liittyvää ohjausta silloin, kun kysymyksessä ovat
 - laajakantoiset tai periaatteellisesti tärkeät asiat;
 - asiat, jotka koskettavat usean aluehallintoviraston toimialuetta tai koko maata;
 - asiat, jotka liittyvät olennaisesti Valvirassa käsiteltävään muuhun terveydenhuoltoon tai sosiaalihuoltoon taikka sosiaali- tai terveydenhuollon ammattihenkilöä koskevaan valvonta-asiaan;
 - asiat, joita aluehallintoviraston valvonta-asioita käsittelevät virkamiehet ovat esteellisiä käsittelemään.

Aluehallintovirasto (AVI) toimii alueellisena lupa- ja valvontaviranomaisena. Pohjanmaa kuuluu Länsi- ja Sisä-Suomen aluehallintoviraston (LSSAVI) alaisuuteen. AVI:n tehtäviin kuuluu sosiaali- ja

terveydenhuollon suunnittelu, ohjaus, valvonta ja toimilupien myöntäminen toimialueellaan. AVI:n toiminnan tarkoituksena on edistää väestön hyvinvointia ja terveyttä sekä varmistaa sosiaalipalveluiden asiakkaiden oikeusturvan ja tasapuolisen kohtelun toteutuminen. (Laki aluehallintovirastoista 896/2009 ja sitä koskeva asetus 906/2009).

Aluehallintoviraston tehtävänä on

- ohjata ja valvoa toimialueellaan sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisen ja hyvinvointialueen järjestämisvastuulle kuuluvien palvelujen lainmukaisuutta;
- ohjata ja valvoa toimialueellaan toimivia sosiaali- ja terveydenhuollon yksityisiä palveluntuottajia;
- toteuttaa toimialueellaan sosiaali- ja terveydenhuollon ammattihenkilöiden valvontaa;
- myöntää toimialueellaan toimivien yksityisten sosiaali- ja terveystalvelujen tuottajien toimiluvat;
- tehdä päätökset ilmoitustenvaraisten yksityisten sosiaalipalveluidentuottajien rekisteröimisestä Valviran kanssa yhteisesti ylläpitämään valtakunnalliseen yksityisten palveluntuottajien Valveri-rekisteriin.

7.2 Hyvinvointialueen omavalvonnan tehtävät ja vastuut

Pohjanmaan hyvinvointialueen tehtävänä on ohjata ja valvoa järjestämisvastuulleen kuuluvia sosiaali- ja terveystalveluiden laatua, lainmukaisuutta ja asiakas- ja potilasturvallisuuden toteutumista. Hyvinvointialueen valvontavelvollisuus koskee sekä oman järjestämistehtävän valvontaa, että palvelutuotannon valvontaa. Palveluiden tuotantotapa ei saa vaikuttaa palveluiden laatuun. Lakeja, suosituksia ja hyväksytyjä soveltamisohjeita tulee noudattaa tuotantotavasta riippumatta. Yksityisten palveluntuottajien valvonta on keskeinen osa hyvinvointialueen omavalvontaa. Sama valvontavelvollisuus koskee myös yksityisten palveluntuottajien alihankkijoiden palveluita. Yksityisen palveluntuottajan tulee valvoa oman toimintansa palvelujen laatua ja turvallisuutta omavalvonnan keinoin. Vastaavasti yksityisen palveluntuottajan tulee valvoa alihankintana hankkimiaan palveluja. Ensisijainen omavalvonta vastuu on aina palveluntuottajalla itsellään.

Hyvinvointialueen valvoessa omaa järjestämistoimintaansa, sen tulee arvioida muun muassa,

- onko alueen asiakkaiden tarpeet ja yhdenvertainen saavutettavuus huomioitu
 - palveluiden suunnittelussa
 - tarpeen määrässä
 - laadun määrittämisessä ja toteutuksessa
 - palvelujen yhteensovittamisessa
- toteutuuko julkisen vallan käyttö lainsäädännön edellyttämällä tavalla

- onko hyvinvointialueella riittävä osaaminen, toimintakyky ja valmius huolehtia alueen sosiaali- ja terveydenhuollosta kaikissa tilanteissa.

Hyvinvointialueen tulee valvoa ja ohjata palveluiden tuottamista jatkuvasti. Hyvinvointialue voi laatia palvelujen tuottamista koskevia ohjeita, käydä säännöllisiä neuvotteluita palveluntuottajien kanssa, koota toiminnan laatuun ja turvallisuuteen liittyvää tietoa sekä kerätä palautetta. Hyvinvointialueen (toimi- ja tulosalueiden ja tulosityksiköiden) tulee dokumentoida toimenpiteensä sekä varmistaa sopimuksiin kirjatut valtuutensa sekä puuttumismahdollisuudet.

Hyvinvointialueen tehtävänä on

- valvoa, ohjata ja kehittää omaa sosiaali- ja terveydenhuollon palvelutuotantoaan;
- varmistaa, että sen järjestämistä varten kuuluvia palveluja tuottavalla yksityisellä palveluntuottajalla ja tuottajan alihankkijalla on riittävät ammatilliset, toiminnalliset ja taloudelliset edellytykset huolehtia palveluiden tuottamisesta;
- valvoa ja ohjata hyvinvointialueella toimivia yksityisiä sosiaalihuollon palveluntuottajia;
- ylläpitää rekisteriä ilmoituksenvaraisista ei -rekisteröitävistä sosiaalipalveluista (tukipalveluiden tuottajat) siltä osin, kun niitä ei merkitä yksityisten palvelunantajien valtakunnalliseen rekisteriin;
- valvoa ja ohjata ostopalvelujensa ja palvelusetelillä järjestettyjen palveluiden laatua;
- valvoa ja ohjata yksityisten terveydenhuollon palvelujen osalta niitä palveluntuottajia ja heidän alihankkijoita, joilta se hankkii palveluita;
- huolehtia sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan järjestämisestä riittävällä tasolla.

Vielä tänä vuonna 2023 voimassa olevassa laissa yksityisistä sosiaalipalveluista (922/2011) säädetään hyvinvointialueen yleisestä valvovan viranomaisen roolista alueellaan. Lain mukaan hyvinvointialue ohjaa ja valvoo kaikkia alueellaan toimivia sosiaalihuollon palveluntuottajia, riippumatta siitä ostetaanko kyseessä olevalta palveluntuottajalta palveluita vaiko ei. Yksityisten terveydenhuollon palvelujen osalta hyvinvointialueen ohjaus- ja valvontavelvollisuus koskee niitä palveluntuottajia, ja näiden alihankkijoita, joilta se ostaa palveluita (Laki hyvinvointialueesta 611/2021, 10§).

7.2.1 Omavalvonnan ja valvonnan sisäinen vastuunjako

Pohjanmaan hyvinvointialueen sisäisen valvonnan ja riskien hallinnan tehtävät sekä omavalvonnan vastuunjako on kuvattu hallintosäännössä (§ 99–103), toimintasäännössä ja omavalvontaohjelmassa. Hyvinvointialueen ylimmän virkamiesjohdon johtamisjärjestelmää ja vastuita turvallisuuden ja laadunhallinnan tehtävien osalta on kuvattu hyvinvointialueen laadunhallinnan, asiakas- ja potilasturvallisuuden suunnitelmassa.

Aluevaltuusto hyväksyy omavalvontaohjelman (Hallintosääntö §17). Hyvinvointialuejohtaja vastaa hyvinvointialueen toiminnasta (§36). Sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan jaosto vastaa muun muassa sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan järjestämisestä, hyväksyy sisäisen tarkastuksen vuosisuunnitelman sekä valmistelee aluehallitukselle ja valtuustolle omavalvontaohjelman (§24). Hallinnon toimialaan kuuluva laadun ja valvonnan yksikkö vastaa yhteistyössä toimialajohtajien kanssa järjestämistehtävän omavalvonnasta. Käytännön valvontatyön toteuttamisesta vastaa keskitetysti laadun ja valvonnan yksikön valvontatyötä tekevät viranomaiset. Toimialojen vastuulla on omavalvonnan toteuttaminen omavalvontaohjelman ja omavalvontasuunnitelmien mukaisesti. Toimialueet vastaavat ensisijaisesti omien yksikköjensä ja ostamiensa palveluidensa omavalvonnan toteutumisesta. Toimialuejohtajat jakavat vastuuta delegointisäännön mukaisesti. Toimi- ja tulosalueet raportoivat osavuosisiraportoinnin yhteydessä hoito- ja palvelutakuiden ja henkilöstömitoitusten toteutumisen seurantatietoja sekä muistutusten, kanteluiden ja epäkohtailmoitusten osalta tehdyistä omavalvonnallisista toimenpiteistä. Hoitotakuun osalta seuranta tapahtuu kuukausittain. Toiminta- ja työyksiköissä lähiesihenkilöiden ja henkilöstön toteuttaman omavalvonnan on tarkoitus rakentua saumattomaksi kokonaisuudeksi hyvinvointialueen toteutettaman omavalvonnan kanssa. Hyvinvointialueen kaikki työntekijät kantavat vastuuta omavalvonnasta omalta osaltaan.

Sektorijohtajan omavalvonnan vastuut

Hyvinvointialueella on kolme (3) sektoria: lapset, nuoret ja perheet; työikäiset sekä ikäihmiset. Jokaisella sektorilla on sektorijohtaja, joka vastaa sektoriinsa liittyvien asioiden valmistelusta. Yhdessä sektorijohtajat johtavat väestön näkökulmasta hyvinvointialueen kokonaisuutta.

Sektorijohtaja

- määrittelee sektorin palvelutarpeet ja seuraa niiden toteutumista;
- valmistelee sektorin palvelutuotantoa, tuotantomallia, palveluverkkoa, rahoitusta, laatua ja valvontaa koskevat strategiset linjaukset;
- vastaa rajapintoihin sekä terveyden ja hyvinvoinnin edistämiseen liittyvästä yhteistyöstä hyvinvointialueen kuntien ja muiden toimijoiden kanssa (§38);

Resurssijohtajan omavalvonnan vastuut

Resurssijohtajat johtavat suorassa linjassa henkilöstöään. Resurssijohtajia ovat johtajaylilääkäri, johtajaylihoitaja ja sosiaalijohtaja.

Resurssijohtaja

- vastaa oikea-aikaisten ja kohdennettujen henkilöstöresurssien sekä lakisääteisten tehtävien toteutumisedellytysten varmistamisesta;

- vastaa henkilöstönsä osaamisesta, palveluiden laadusta, asiakas- ja potilasturvallisuudesta, vaikuttavuudesta, asiakaslähtöisyydestä, kokonaisturvallisuudesta, valmiudesta ja varautumisesta;
- seuraa omavalvonnan toteutumista resurssilinjassa;
- raportoi resurssilinjan omavalvonnan toteutumisen seurantatiedot ja tehdyt korjaavat toimenpiteet;
- vastaa ylimmille laillisuusvalvojille, kuten Eduskunnan oikeusasiamiehelle, oikeuskanslerille, annettavista lausunnoista ja selvityksistä;
- Johtajaylilääkäri vastaa terveydenhuollon kanteluista ja muistutuksista.
- Sosiaalijohtaja vastaa sosiaalihuollon kanteluista tai muistutuksista hallintosäännön 39 §:n mukaisesti, mutta hyvinvointialuehallitus on delegoinut sosiaalihuollon muistutuksien ja kantelujen käsittelyn, ja niihin vastaamisen asianomaiselle tulosalueen vastuuhenkilölle tai toimialajohtajalle (sosiaalihuollon päätösdelegointitaulukko 23 §, 23 a §).
- Käsitellyt muistutukset ja kantelut annetaan tiedoksi valvontaan (asiasältöjen valvonnallinen seuranta).

Toimialajohtajan, toimialan ja tulosalueen omavalvonnan vastuut

Hyvinvointialueen toiminta on jaettu yhdeksään (9) toimialaan. Hyvinvointialueeseen kuuluvat seuraavat toimialat: asiakas- ja resurssikeskus, koti- ja asumispalvelut, psykososiaaliset palvelut, kuntoutus, sosiaali- ja terveyskeskus, sairaalapalvelut, pelastuslaitos, asiakas- ja potilasturvallisuuskeskus sekä hyvinvointialuehallinto. Toimialat jakautuvat tulosalueisiin ja tulosalueet tulosityksiköihin.

Toimialajohtaja

- vastaa toimialueensa talouden, toiminnan, palveluverkon, laadun ja turvallisuuden, asiakaslähtöisyyden sekä prosessien suunnittelusta ja johtamisesta;
- vastaa palveluiden yhdenvertaisesta saatavuudesta (Hallintosääntö §40);
- vastaa toimialueensa omavalvonnan toteutumisesta omavalvontaohjelman, omavalvonta- ja muiden suunnitelmien mukaisesti;
- vastaa toimialuekohtaisen omavalvontasuunnitelman laatimisesta ja ylläpidosta;
- seuraa toimialueen omavalvonnan toteutumista;
- raportoi ja julkaisee omavalvontaohjelman toteutumisen seurantaan perustuvat havainnot, ja niiden perusteella tehtävät toimenpiteet neljän (4) kuukauden välein

Toimiala ja tulosalue

- toteuttaa omavalvontaohjelman, omavalvonta- ja muiden suunnitelmien mukaista omavalvontaa;
- toteuttaa sopimusvalvontaa yhteistyössä hankintayksikön ja valvonnan kanssa;

- seuraa omavalvonnan toteutumista ja raportoi omavalvonnan seurantatiedot ja korjaavat toimenpiteet johtamislinjassa ylöspäin neljän (4) kuukauden välein;
- käsittelee ja antaa vastaukset muistutuksiin ja kanteluihin. Vastauksen antaa ensisijaisesti tulosalueen vastuuhenkilö tai toissijaisesti toimialajohtaja. (huom. asiasta ei tehdä päätöstä). Sosiaalihuollon hallinnolliset päälliköt koordinoivat kantelut ja muistutukset oikealle vastaajataholle ja tilastoivat saapuneita muistutuksia ja kanteluita. Kehittäjä-sosiaalityöntekijä tekee laadullisen seurannan niiden sisällöstä. Käsitellyt muistutukset ja kantelut annetaan tiedoksi valvontaan (asiasisältöjen valvonnallinen seuranta).

Tulosalue/tulosyksikkö

- toteuttaa omavalvontaohjelman, omavalvonta- ja muiden suunnitelmien mukaista omavalvontaa;
- antaa yksityisten sosiaalipalveluiden tuottamista koskevat lausunnot (ilmoituksenvaraiset rekisteröitävät palvelut);
- tekee yksityisten sosiaalipalveluiden tuottamista koskevat hallintopäätökset (ilmoituksenvaraiset ei-rekisteröitävät palvelut, tukipalvelutuottajat);
- laatii yksityisiä sosiaalipalveluita koskevat lupalausunnot yhdessä tarkastajan kanssa;
- toteuttaa asiakaskohtaista valvontaa;
 - Asiakaskohtaisen ostopalvelusopimuksen seuranta- ja valvontavastuu on asiakkaan vastuu- tai omatyöntekijällä, epäkohdista ja poikkeamista ilmoitetaan valvonnalle.
- vastaa omavalvontasuunnitelman laadinnasta ja ylläpidosta (toimintayksikkö/yksikkö);
- seuraa yksiköiden omavalvonnan toteutumista;
- raportoi omavalvonnan seurantatiedot ja korjaavat toimenpiteet johtamislinjassa ylöspäin neljän (4) kuukauden välein;

Laadun ja valvonnan yksikön/valvonnan vastuut

- toteuttaa järjestämistehtävän omavalvontaa: laillisuuden, palveluiden turvallisuuden ja laadun valvonta;
- koordinoi omavalvontaohjelman laadintaa ja ylläpitoa, omavalvontaohjelman ja -suunnitelmien mukaisen omavalvonnan toteutumisen seuranta, raportointi ja julkaisu;
- valvontasuunnitelman laadinta, ylläpito, toteutus, seuranta, raportointi ja julkaisu;
- varmistaa valvonnan ja omavalvonnan laadukkuutta;
- koordinoi ja kehittää valvontatoimintaa ja valvonnan menettelyitä;
- laatii ja päivittää sosiaali- ja terveystyöpalveluiden omavalvontasuunnitelma -pohjan;
- tukee omaa palvelutuotantoa ja yksityisiä palveluntuottajia niiden omavalvonnassa (ohjaus, neuvonta ja koulutukset);

- toteuttaa valvontaa (valvontakäynnit ja asiakirjavalvonta);
- vastaanottaa ja käsittelee yksityisten ilmoituksenvaraisten (rekisteröitävien ja ei-rekisteröitävien) sosiaalipalveluiden tuottamista koskevat ilmoitukset sekä laatii niistä lausunto- ja hallintopäätösesitykset;
- ylläpitää yksityisten sosiaalipalveluiden tukipalvelutuottajarekisteriä;
- laatii yksityisiä sosiaalipalveluita koskevia lupalausuntoja yhdessä tulosalueesta vastaavan viranhaltijan kanssa;
- koordinoi yksityisten terveydenhuollon palveluntuottajien toimitilojen käyttöönottotarkastukset;
- vastaanottaa ja käsittelee palvelusetelituottajien hakemukset ja laatii niistä lausuntoesitykset;
- seuraa muistutuksia, kanteluita, vaaratapahtuma- ja epäkohtailmoituksia, antaa ohjausta ja toteuttaa valvontatoimenpiteitä tarvittaessa;
- toteuttaa selvitystyön AVI:n hyvinvointialueelle omavalvonnallisiin selvittelyihin siirtämissä valvonta-asioissa ja laati niistä selvitysyhteenvedon (omavalvontailmoituksen);
- toteuttaa sopimusvalvontaa yhteistyössä toimialojen ja hankintayksikön kanssa.
- tekee yhteistyötä valvontaviranomaisten ja muiden sote-valvontaviranomaisten kanssa;
- laatii laadun ja valvonnan yksikön osavuosisiraportin (järjestäjätaso) valvontatoiminnan osalta neljän (4) kuukauden välein
- laatii vuosittaisen valvontaraportin

7.3 Valvontaviranomaisten välinen yhteistyö

Viranomaisten välisestä yhteistyöstä säädetään sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämislain (612/2021) 44 §:ssä. Valvontaviranomaisten on toimittava yhteistyössä keskenään ja muiden viranomaisten kanssa hoitaessaan tässä laissa säädettyjä tehtäviään. Pohjanmaan hyvinvointialueella on velvollisuus ilmoittaa välittömästi palveluja valvovalle valvontaviranomaiselle palveluntuottajan tai tämän alihankkijan toiminnassa ilmenneet asiakas- ja potilasturvallisuutta olennaisesti vaarantavat epäkohdat ja puutteet. Vastaavasti, jos valvontaviranomainen saa valvontatoiminnassaan tiedon asiakas- ja potilasturvallisuutta olennaisesti vaarantavista epäkohdista tai puutteista palveluntuottajan tai tämän alihankkijan toiminnassa, tulee valvontaviranomaisen ilmoittaa asiasta välittömästi kaikille niille hyvinvointialueille, joille palveluntuottaja tuottaa palveluja. Tämän lisäksi Pohjanmaan hyvinvointialueen ja valvontaviranomaisen on lähetettävä toisilleen tiedoksi laatimansa tarkastuskertomukset, jotka koskevat hyvinvointialueelle palveluja tuottavan palveluntuottajan tai tämän alihankkijan toimintaa.

Valvontatyötä toteutetaan tiiviissä yhteistyössä AVI:n, Valviran ja muiden hyvinvointialueiden valvontatyötä tekevien viranomaisten kanssa valvoen sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämistehtävän ja palvelujen omavalvonnan toteutumista alueella. Pohjanmaan hyvinvointialue toimittaa oman

palvelutuotannon, yksityisen palveluntuottajan tai tämän alihankkijan valvonnasta laatimansa tarkastuskertomukset aluehallintovirastolle tiedoksi.

Lääkelain (395/1987) piiriin kuuluvaa toimintaa valvoo Lääkealan turvallisuus- ja kehittämiskeskus (Fimea) ja säteilylaissa (859/2018) tarkoitettua toimintaa valvoo Säteilyturvakeskus (STUK). Mikäli aluehallintovirasto tai Valvira on valvonnassaan havainnut lääkehuollossa asiakas- ja potilasturvallisuutta olennaisesti vaarantavia puutteita tai muita epäkohtia, niistä on ilmoitettava Lääkealan turvallisuus- ja kehittämiskeskukselle. Vastaavasti säteilyn käytössä havaituista puutteista ja epäkohdista on ilmoitettava Säteilyturvakeskukselle. (Laki sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisestä 612/2021, 44§). Potilasvakuutuskeskus (PVK) käsittelee potilaiden ilmoittamat terveyden- ja sairaanhoitoa koskevat potilasvahinkoilmoitukset toimien sekä potilaan että hoitohenkilöstön turvana. PVK ratkaisee potilasvahinkoja koskevan lainsäädännön perusteella, onko kyseessä korvattava potilasvahinko.

8 Ohjauksen ja valvonnan muodot

8.1 Ennakollinen valvonta, ohjaus ja neuvonta

Ennakollinen valvonta on palvelun tuottamisen ennakoivaan suunnitteluun ja omavalvontaan suunnattua ohjausta ja valvontaa. Ennakollisen valvonnan tarkoituksena on ennaltaehkäistä epäasianmukaisten ja asiakas- tai potilasturvallisuutta vaarantavien toimintakäytäntöjen muodostumista. Palveluntuottajan itse toteuttama omavalvonta on ensisijaisin valvonnan muoto, ja sitä tuetaan ohjauksen avulla. Ennakollisella valvonnalla pyritään varmistamaan, että asiakkaat/potilaat saavat yhdenvertaisia, asianmukaisia, laadukkaita ja tarpeitaan vastaavia palveluita. Ennakollisella valvonnalla varmistetaan asiakkaiden/potilaiden oikeuksien toteutumista palveluita käyttäessään sekä pyritään ennalta ehkäisemään tilanteita, joiden perusteella valvovan viranomaisen pitäisi jälkikäteisen valvonnan keinoin puuttua yksiköiden toimintaan.

Ennakollisella valvonnalla tuetaan palveluntuottajia heidän toimintansa kehittämisessä nostamalla esiin mahdollisia toiminnassa esiintyviä asiakas- ja potilasturvallisuutta vaarantavat riskejä tai epäkohtia ja ehkäisemällä niitä jo ennakoita. Ennakollista valvontaa ovat muun muassa neuvonta, ohjaus, koulutukset, yhteistyötapaamiset, ohjauskirjeiden ja tiedotteiden jakaminen sekä erilaisten ohjeistusten laatiminen. Ohjeistukset auttavat palveluntuottajia suunnittelemaan ja toteuttamaan toimintaansa vaatimusten mukaisesti. Esimerkkinä ennakollisesta valvonnasta on laadun ja valvonnan yksikön kaksi kertaa vuodessa järjestämät yhteistyötapaamiset yksityisten sote-palveluntuottajien kanssa. Tapaamisissa palveluntuottajille tarjotaan tietoa ajankohtaisista omavalvontaan ja valvontaa liittyvistä asioista.

Vielä tänä vuonna hyvinvointialueen toteuttamaan ennakolliseen valvontaan kuuluu lausuntojen antaminen yksityisten rekisteroitävien sosiaalipalveluiden tuottajien toimittamiin ilmoituksiin (toiminnan aloitus- ja muutositmoitukset) sekä lupahakemuksiin. Valvontalain (741/2023) astuessa voimaan 1.1.2024 yksityisten rekisteroitävien sosiaalipalveluiden ilmoitusten käsittely- ja lupamenettelyt tulevat siirtymään valvontaviranomaiselle, Valviralle ja AVI:lle. Jatkossa kaikki yksityiset ja julkiset sosiaali- ja terveydenhuollon palveluntuottajat tullaan rekisteröimään Valviran ja AVI:en ylläpitämään Soteri-rekisteriin (<https://valvira.fi/sosiaali-ja-terveydenhuolto/sosiaali-ja-terveydenhuollon-palveluntuottajille>).

8.1.1 Ilmoituksenvaraiset rekisteroitävät sosiaalipalvelut

Ilmoituksenvaraista rekisteroitävää palvelua on sosiaalipalvelu, joka ei ole ympärivuorokautista. Sosiaalihuoltolain (1301/2014) 14 §:n mukaan ilmoituksenvaraisia sosiaalipalveluja ovat esimerkiksi kotihoito, lasten kotipalvelu, yhteisöllinen asuminen ja muut sosiaalihuollon avopalvelut, kuten perhetyö. Yksityisen palveluntuottajan tulee tehdä kirjallinen ilmoitus toiminnastaan ennen toiminnan aloittamista, olennaista muuttamista tai lopettamista jokaiselle hyvinvointialueelle, jonka alueella aikoo tuottaa palveluitaan. Palvelujen tuottajalla tarkoitetaan yhtiömuotoista yritystä, toiminimeä, säätiötä tai yhdistystä.

Laadun ja valvonnan yksikkö (valvonnan päällikkö) vastaanottaa ja käsittelee kirjaamoon saapuneet ilmoitukset. Valvonnan päällikkö tarkastaa ilmoituksen tietojen asianmukaisuuden, pyytää tarvittaessa lisätietoja ja antaa palveluntuottajalle ohjausta ja neuvontaa. Tarvittaessa valvonta tekee tarkastuskäynnin toimitiloihin. Valvonnan päällikkö antaa ilmoituksesta lausuntoesityksen (perusteltu arvio) siitä, että täyttääkö palveluntuottajan toiminta yksityisistä sosiaalipalveluista säädetyn lain mukaiset edellytykset. Kyseisestä palvelusta vastaava viranhaltija arvioi lausuntoesityksen ja allekirjoittaa lopullisen lausunnon. Mikäli lausunnon kohteena olevat palvelut kohdistuvat useammalle toimialalle, lausunnon allekirjoittaa se toimialajohtaja, jonka palvelualueelle toiminta pääosin painottuu. Palveluntuottaja voi aloittaa ilmoituksenvaraisen palvelun tuottamisen sen jälkeen, kun hyvinvointialue on hyväksynyt heidät palveluntuottajaksi ja toimittanut lausunnon ja ilmoituksen liitteineen AVI:iin. Palveluntuottajan ei tarvitse odottaa aluehallintoviraston rekisteröintipäätöstä. Annetun lausunnon perusteella AVI tekee päätöksen palveluntuottajan ilmoituksenvaraisen toiminnan merkitsemisestä Yksityisten sosiaali- ja terveydenhuollon palveluiden tuottajien rekisteriin (Valveri) ja lähettää rekisteröintipäätöksen palveluntuottajalle.

Lisätietoja ilmoituksenvaraisten sosiaalipalveluiden ilmoitus- ja lupamenettelyistä löytyy muun muassa Pohjanmaan hyvinvointialueen palveluntuottajille suunnatulta sivustolta:

<https://pohjanmaanhyvinvointi.fi/tietoa-meista/palveluntuottajille/> sekä AVI:n [Yksityisten sosiaalipalvelujen luvat ja ilmoitukset](#) -verkkosivuilta.

8.1.2 Ilmoituksenvaraiset ei-rekisteröitävät sosiaalipalvelut

Hyvinvointialueen tehtäviin kuuluu lisäksi ilmoituksenvaraisten ei-rekisteröitävien sosiaalipalveluiden tukipalveluita, ja niihin rinnastettavia palveluita (henkilökohtainen apu) koskevien ilmoitusten vastaanottaminen. Sosiaalihuoltolain (1301/2014) 19 §: n mukaan tukipalveluita ovat muun muassa, ateria-, vaatehuolto-, siivous-, kuljetus-, saattaja- sekä sosiaalista kanssakäymistä edistävät, ja niihin rinnastettavat palvelut. Henkilökohtaisesta avusta säädetään laissa vammaisuuden perusteella järjestettävistä palveluista ja tukitoimista (380/1987, 8c §). Tukipalveluita tuottavan henkilön ei tarvitse olla sosiaalihuollon ammattihenkilö, vaan henkilön kelpoisuus määrittyy tuotettavan palvelun sisällön mukaan. Tukipalveluihin ei kuulu hoidollinen työ, kuten esimerkiksi kotihoito.

Hyvinvointialueen laadun ja valvonnan yksikkö (valvonnan päällikkö) vastaanottaa ja käsittelee saapuneet ilmoitukset ja antaa niistä päätösesityksen. Päätöstä annettaessa arvioidaan (perusteltu arvio), onko kyseessä sosiaalihuoltolain mukainen tukipalvelu, täyttääkö toiminta yksityisistä sosiaalipalveluista säädetyn lain ja alv- 0%:n sosiaalipalvelun tuottamisen edellytykset. Palvelusta vastaava viranhaltija arvioi päätösesityksen ja tekee asiasta hallintopäätöksen. Hyväksytyt sosiaalipalveluiden tukipalveluiden ja henkilökohtaisen avun tuottajat merkitään Pohjanmaan hyvinvointialueen tukipalveluntuottajarekisteriin ([https://pohjanmaanhyvinvointi.fi/tietoa-meista/palveluntuottajille / tukipalveluntuottajarekisteri/](https://pohjanmaanhyvinvointi.fi/tietoa-meista/palveluntuottajille/tukipalveluntuottajarekisteri/)). Jos sama yksityinen palveluntuottaja tuottaa tukipalveluiden ohella myös ilmoituksenvaraisia rekisteröitäviä sosiaalipalveluita, rekisteröinti tehdään siinä tapauksessa AVI:ssa hyvinvointialueen antaman lausunnon jälkeen.

Valvontalain voimaantulo (1.1.2024) ei tule tämän hetkisen tiedon mukaan muuttamaan tukipalveluntuottajien ilmoitusmenettelyä. Hyvinvointialue käsittelee jatkossakin sosiaalipalveluiden tukipalveluiden tuottamista koskevat ilmoitukset ja rekisteröi hyväksytyt palveluntuottajat hyvinvointialueen tukipalveluntuottajarekisteriin. (Valvira. Ohje 28.12.2022).

8.1.3 Luvanvaraiset sosiaalipalvelut

Yksityisellä sosiaalipalveluiden tuottajalla täytyy olla lupa ympärivuorokautisten palveluiden tuottamiseen. Luvanvaraista toimintaa ovat esimerkiksi, eri asiakasryhmien ympärivuorokautiset asumispalvelut, päihdehuollon laitoshoido, lastensuojeluyksikkö tai ammatillinen perhekoti. Toimintaedellytysten täyttymisen varmistamiseksi hyvinvointialueen valvova viranomainen (tarkastaja) ja palvelusta vastaava viranhaltija(t) tekevät yksikköön tarkastuskäynnin ennen toiminnan aloittamista. Uuden toimintayksikön lisääminen olemassa olevaan lupaan tai toiminnan olennainen muuttaminen

edellyttävät muutosluban hakemista. Toiminnan aloittaminen ennen luvan myöntämistä on lain vastaista. Hyvinvointialue tekee tarkastuskäynnin yleensä yhteiskäyntinä aluehallintoviraston ylitarkastajan kanssa. Käynnin jälkeen kyseisestä palvelusta vastaava viranhaltija laatii yhdessä tarkastajan kanssa hyvinvointialueen lausunnon lupaviranomaiselle. Yhden AVI:n alueella toimivalle palveluntuottajalle lupaviranomainen on AVI. Kahden tai useamman AVI:n alueella toimivalle tuottajalle lupaviranomainen on Valvira. Ohjeet ja hakemuslomakkeet ympärivuorokautisten yksityisten sosiaalipalveluiden tuottamiseen ovat saatavilla AVI:n yksityisen sosiaalihuollon luvat verkkosivuilta: [Yksityisten sosiaalipalvelujen luvat ja ilmoitukset](#).

Valvontalain voimaantulon jälkeen ennakkotarkastukset vaativiin sosiaalihuoltoa tuottaviin palveluyksikköihin tekee jatkossa valvontaviranomainen, joka myös käsittelee palveluyksikköä koskevan rekisteröinti-ilmoituksen. Jatkossa hyvinvointialueen edustaja ja ulkopuolinen asiantuntija osallistuvat ennakkotarkastuksiin valvontaviranomaisen pyynnöstä (741/2023, 20§).

8.1.4 Luvanvaraiset terveydenhuollon palvelut

Yksityisten terveyspalveluiden tuottajien toimitilojen käyttöönottotarkastukset koordinoidaan laadun ja valvonnan yksikön kautta. Palveluntuottaja ottaa valvonnan päällikköön yhteyttä joko puhelimitse tai sähköpostilla ja pyytää tilatarkastusta. Ennen tarkastusta palveluntuottajaa pyydetään lähettämään etukäteen esitetyt (kohdat 1–3) Yksityisen terveydenhuollon toimintayksikön tarkastuskertomus/käyttöönottotarkastus -lomake, terveydenhuollon omavalvontasuunnitelma, toimitilojen pohjapiirustus ja lääkehoitosuunnitelma (jos yksikössä toteutetaan lääkehoitoa) ja tarvittaessa muita asiakirjoja. Tarkastuksen toteuttaa ja tarkastuskertomuksen allekirjoittaa hyvinvointialueen viranhaltija (johtava lääkäri, alueylilääkäri tai -hammaslääkäri). Tarkastuskertomus annetaan palveluntuottajalle, joka lähettää tarkastuskertomuksesta kopion oman aloitusilmoituksensa mukana kyseessä olevalle valvontaviranomaiselle. (Laki yksityisestä terveydenhuollosta (152/1990, 7§). Yhden AVI:n alueella toimivalle palveluntuottajalle lupaviranomainen on AVI. Kahden tai useamman aluehallintoviraston alueella toimivalle tuottajalle lupaviranomainen on Valvira. Ohjeet ja lupahakemuslomakkeet on löydettävissä AVI:n verkkosivustoilta: [Yksityisen terveydenhuollon luvat](#).

Valvontalain voimaan tultua yksityisten terveydenhuollon palveluyksikköjen toimitilojen tarkastusvelvoite poistuu hyvinvointialueilta (741/2023, 20§). Lähtökohtaisesti valvontaviranomaisen on kuitenkin jatkossa yhä tarkastettava terveydenhuollon osalta sairaalat, mutta ennakkotarkastus voidaan tarvittaessa tehdä myös muihinkin palveluyksikköihin asiakas- ja potilasturvallisuuden varmistamiseksi. Valvontaviranomaisen pyynnöstä tarkastuksiin voi osallistua ulkopuolinen asiantuntija ja hyvinvointialueen edustaja.

Seuraavassa taulukossa 1. on esitetty yhteenveto yksityisten sosiaali- ja terveystalveluiden lupa- ja ilmoitusmenettelyistä.

Taulukko 1. Yksityisten sosiaali- ja terveystalveluiden lupa- ja ilmoitusmenettelyt.

Palveluntuottaja	Taho, jolle lupahakemus tai ilmoitus tehdään	Rekisteri	Pohjanmaan hyvinvointialueen (HVA) tehtävät
Luvanvarainen sosiaalipalvelu (24/7 palvelut)	AVI/Valvira	Valveri <i>Vuonna 2024 Soteri</i>	<p>Osallistuu AVI:n pyynnöstä yhteiselle tarkastuskäynnille. Antaa lupaviranomaiselle lausunnon (perusteltu arvio) ennen toiminnan aloitusta, täyttyvätkö palveluntuottajan toiminnassa lain edellytykset.</p> <p>Sijaintihyvinvointialueen ja järjestäjän ohjaus- ja valvontavastuu.</p> <p><i>1.1.2024 alkaen:</i> <i>Sosiaalipalveluiden lupamenettelyyn liittyvät tehtävät siirtyvät valvontaviranomaiselle.</i></p> <p><i>HVA:een edustaja osallistuu ennakkotarkastuksiin (vaativia sosiaalihuollon palveluita tuottavat toimintayksiköt) valvontaviranomaisen pyynnöstä.</i></p> <p><i>HVA:lla järjestämismvastuulleen kuuluvien palveluiden ohjaus- ja valvontavastuu.</i></p> <p><i>Lastensuojelun osalta HVA:eella säilyy sekä sijaintihyvinvointialueen että järjestäjän ohjaus- ja valvontavastuu. (Lastensuojelulaki 417/2007, 16 §)</i></p>
Ilmoituksenvarainen rekisteröitävä sosiaalipalvelu (muut kuin ympärivuorokautiset palvelut)	Pohjanmaan HVA	Valveri <i>Vuonna 2024 Soteri</i>	<p>Vastaanottaa ja käsittelee ilmoituksen. Tarkistaa ilmoituksen tietojen asianmukaisuuden, pyytää tarvittaessa lisätietoja ja antaa palveluntuottajalle ohjausta ja neuvontaa. Tarvittaessa tekee tarkastuskäynnin toimitiloihin.</p> <p>Antaa lausunnon (perusteltu arvio) ennen toiminnan aloittamista AVI:lle siitä, että täyttyvätkö palveluntuottajan toiminnassa lain edellytykset.</p> <p>Sijaintihyvinvointialueen ja järjestäjän ohjaus- ja valvontavastuu.</p> <p><i>1.1.2024 alkaen:</i> <i>Palveluntuottajan ilmoitusmenettelyihin ja rekisteröintiin liittyvät tehtävät siirtyvät kokonaisuudessaan valvontaviranomaiselle.</i></p>

Palveluntuottaja	Taho, jolle lupahakemus tai ilmoitus tehdään	Rekisteri	Pohjanmaan hyvinvointialueen (HVA) tehtävät
			<i>HVA:lla järjestämisvastuulle kuuluvien palveluiden ohjaus- ja valvontavastuu.</i>
Ilmoituksenvarainen ei-rekisteröitävä sosiaalipalvelu (sosiaalipalveluiden tukipalvelut ja henkilökohtainen apu)	Pohjanmaan HVA	Pohjanmaan HVA:een tukipalvelutuottaja-rekisteri	<p>Laatii hallintopäätöksen, jolla ratkaistaan, onko kyseessä sosiaalihuoltolain mukainen palvelu. Palveluntuottaja rekisteröidään HVA:een tukipalvelutuottajarekisteriin. Tietoja ei lähetetä AVI:lle.</p> <p>Lupaviranomainen tallentaa tukipalvelut rekisteriin, mikäli palveluntuottajan toimintayksikkö tuottaa samassa yhteydessä myös muita sosiaalipalveluja. (Valvira. Ohje 28.12.2022).</p> <p>Sijaintihyvinvointialueen ja järjestäjän ohjaus- ja valvontavastuu.</p> <p><i>1.1.2024 alkaen: HVA:lla sijaintihyvinvointialueen ja järjestämisvastuulle kuuluvien palveluiden ohjaus- ja valvontavastuu. (Odotamme valvontavastuuta tarkentavaa ohjetta Valviralta).</i></p>
Luvanvarainen terveyspalvelu	AVI/Valvira	Valveri <i>Vuonna 2024 Soteri</i>	<p>HVA suorittaa palveluntuottajan tilojen ja laitteiden sekä sairaankuljetusajoneuvon, ja sen varustuksen tarkastuksen ennen toiminnan aloitusta ja tilojen käyttöönottoa. Laatii tarkastuskäynnistä tarkastuskertomuksen palveluntuottajalle, joka liittää sen lupahakemukseensa AVI:lle tai Valviralle.</p> <p>Valviralla ja AVI:lla yleinen ohjaus- ja valvontavastuu. HVA:lla järjestämisvastuulle kuuluvien palveluiden ohjaus- ja valvontavastuu.</p> <p><i>1.1.2024 alkaen: HVA:een velvoite tehdä käyttöönottotarkastuksia poistuu.</i></p>
Ilmoituksenvarainen terveyspalvelu	AVI/Valvira	Valveri <i>Vuonna 2024 Soteri</i>	<p>HVA:eella ei tehtäviä ilmoitus- ja lupamenettelyissä.</p> <p>Valviralla ja AVI:lla yleinen ohjaus- ja valvontavastuu.</p> <p>HVA:lla järjestämisvastuulle kuuluvien palveluiden ohjaus- ja valvontavastuu.</p>

8.2 Suunnitelmallinen valvonta

Pohjanmaan hyvinvointialueeseen tulee ohjata ja valvoa sen järjestämisvastuulle kuuluvaa palvelutuotantoa (Laki hyvinvointialueista 611/2021, 10§). Valvontasuunnitelma ohjaa suunnitelmallisen valvonnan toteutusta. Suunnitelmallinen valvonta muodostaa suurimman osan kaikesta valvontatoiminnasta. Suunnitelmallista valvontaa toteutetaan ohjaus- ja valvontakäynteinä Pohjanmaan hyvinvointialueella toimivien sekä julkisten että yksityisten sosiaali- ja terveydenhuollon palveluntuottajien toimintayksiköihin. Terveydenhuollon osalta valvontavastuu ulottuu niihin yksityisiin palveluntuottajiin, joilta hyvinvointialue ostaa palveluita tai järjestää niitä palvelusetelillä. Muiden hyvinvointialueiden alueilla sijaitseviin toimintayksiköihin valvontaa toteutetaan asiakaskohtaisesti. Muilla hyvinvointialueilla sijaitsevien toimintayksiköjen valvontaa (joissa on hyvinvointialueen asiakkaita) tehdään yhteistyössä sijaintihyvinvointialueen valvontatyötä tekevien viranomaisten kanssa.

Valvontasuunnitelman laadinnasta, toteutuksesta ja raportoinnista vastaa valvonnan päällikkö. Valvontasuunnitelman valmistelee omavalvonnan ohjausryhmä. Valvontasuunnitelman hyväksyy hyvinvointialueen johtoryhmä, ja se viedään aluehallitukselle tiedoksi. Hyvinvointialueen valvontasuunnitelma päivitetään vuosittain [Sosiaali- ja terveydenhuollon valtakunnallisen valvontaohjelman](#) ja Pohjanmaan hyvinvointialueen kullekin vuodelle valitsemien painopistealueiden ohjaamina. Valvontatyön suunnittelussa ja toteutuksessa huomioidaan myös Sosiaali- ja terveysministeriön vuosille 2022–2026 laatiman [Asiakas- ja potilasturvallisuusstrategia](#), ja sen toimeenpanosuunnitelman tavoitteet (kuva 5).

Kuva 5. Asiakas- ja potilasturvallisuus strategia ja toimeenpanosuunnitelma 2022–2026 (STM 2022).

Valvontasuunnitelman laadinnassa huomioidaan lisäksi valvontaviranomaisen hyvinvointialueelta esille nostamat valvontahavainnot ja -signaalit sekä palvelutoiminnan riskiperusteisuus. Riskiperusteisuus tarkoittaa sitä, että toimintayksikön tuottamiin palveluihin ja palveluprosesseihin liittyviä laadun ja asiakasturvallisuuden riskejä arvioidaan sen perusteella, onko palvelu ympärivuorokautista, kuinka usein palvelua saadaan, kuinka vaativasta palvelusta tai hoivasta on kyse, tai miten haavoittuva on asiakaskunta ja millainen on toimintayksikön aiempi valvontahistoria. Valvontakohteiden aiempi valvontahistoria on olennainen osa riskiperusteisen valvonnan kohdentamista ja valvontakäyntien tiheyden suunnittelua.

Riskienarvioinnin perusteella palveluntuottajien ohjausta ja valvontaa pyritään kohdentamaan laajalaisemmin ja tiheämmin niihin palveluihin, joissa sitä eniten tarvitaan palvelun laadun ja turvallisuuden varmistamiseksi ja kehittämiseksi. Suunnitelmallisen ohjauksen ja valvonnan kohdentamisessa valvontatyötä tekevien henkilöiden ammattitaito ja palveluntuottajien sekä toimintayksikköjen toiminnan tunteminen ovat avainasemassa. Osalle valvontakäynneistä suunnitellaan kaksi tarkastajaresurssia. Suunnitelmaa muutetaan ja kohdentamista arvioidaan uudelleen aina tarvittaessa tilanteen mukaan. Palveluntuottaja/yksikkö voidaan ottaa tarvittaessa tehostetun valvonnan piiriin aiemmasta suunnitelmasta poiketen.

Valvontasuunnitelman toimeenpanevan osan eli valvontakäyntien toteutuksen vuosisuunnitelman laatii käytännön valvontatyötä tekevät tarkastajat. Valvontakäyntisuunnitelmia on kaksi: sosiaalipalveluiden valvontasuunnitelma ja terveydenhuollon valvontasuunnitelma. Valvontakäyntien toteuttaminen kirjataan palvelualakohtaisesti ja alueellisesti (pohjoinen, keskinen ja eteläinen) jaoteltuun valvontakäyntisuunnitelma -pohjaan, jonne kukin tarkastaja kirjaa kyseiselle vuodelle omalle valvontavastuualueelleen etukäteen suunnittelemansa valvontakäynnit. Suunnitelmallisten valvontakäyntien lisäksi valvontasuunnitelmaan kirjataan myös muut kyseiseen palveluntuottajaan kohdistuneet valvontatapahtumat, kuten AVI:n kanssa yhdessä toteutetut yhteistarkastukset ja lupatarkastuskäynnit, reaktiiviset valvontatapahtumat sekä muiden hyvinvointialueiden alueella toteutetut valvontakäynnit (joissa hyvinvointialueella on asiakkaita). Valvontasuunnitelman toteutuneen valvontatoiminnan tiedot raportoidaan vuosittain julkaistavan valvontaraportin liitteenä.

Suunnitelmallista valvontaa toteutetaan joko valvontakäynteinä (ennalta sovitut tai ennalta ilmoittamattomat käynnit) tai asiakirjavalvontana, esimerkiksi omavalvontasuunnitelman, ja muiden omavalvonnan asiakirjojen tarkistamisena. Suunnitelmalliselle valvontakäynnille palveluntuottajalta etukäteen pyydettäviä asiakirjoja ovat muun muassa:

- Omavalvontaohjelma (yksityiset palveluntuottajat)
- Omavalvontasuunnitelma

- Lääkehoitosuunnitelma
- Henkilöstöluettelo (liitelomake täytettynä tai yksikön vastaava lomake)
- Suunniteltu ja toteutunut työvuorolista (3 viikon ajanjaksolta)
- Tehtäväkuvaukset ammattiryhmittäin ja työvuorottain 24/7-yksiköt
- Asiakaspalautteiden ja poikkeamien yhteenveto viimeisiltä 12 kuukaudelta
- Asiakkaiden RAI-arvioinnin yhteenveto, sisään lukien MNA-tulos (ikäihmiset)
- Toimintakertomus (yksityiset palveluntuottajat)

Lisäksi valvontakäynnillä pyydetään osoittamaan myös muita etukäteen määriteltyjä asiakirjoja, kuten esimerkiksi henkilöstön lääkeluvat.

Suunnitelmalliset ohjaus- ja valvontakäynnit ilmoitetaan pääsääntöisesti palveluntuottajalle etukäteen. Ennakolta ilmoittamattomia valvontakäyntejä tehdään, jos se erityisestä syystä arvioidaan tarpeelliseksi. Erityinen syy voi olla esimerkiksi, epäily toiminnan asianmukaisuudesta tai aiemmin esille tulleet epäkohdat palvelun tuottamisessa. Kaikista suunnitelmallisista valvontakäynnistä laaditaan tarkastuskertomus. Tarkastuskertomus lähetetään kaikille valvontakäynnille osallistuneille, hyvinvointialueen kyseisestä palvelusta vastaaville viranhaltijoille, aluehallintovirastoon, ja niille hyvinvointialueille, joiden asiakkaita oli sijoitettuna kyseiseen yksikköön valvontakäynnin aikaan.

8.3 Reaktiivinen valvonta

Reaktiivinen valvonta tarkoittaa jälkikäteisvalvontaa ja -ohjausta. Reaktiivinen valvonta voi käynnistyä esimerkiksi epäkohta- tai Hai-pro-ilmoitusten, asiakas- tai omaispalautteiden, muistutusten, kanteluiden, reklamaatioiden tai AVI:n hyvinvointialueelle omavalvonnallisesti selvitettäväksi siirtämän valvontasian pohjalta. Reaktiivisissa valvontatapahtumissa hyvinvointialueen valvova viranomainen käynnistää tapahtuman selvittelyt. Tällöin palveluntuottajalta pyydetään tapahtuneesta kirjallinen selvitys ja pyydetään tarvittavia omavalvonnallisia asiakirjoja esitettäväksi. Hyvinvointialueella on oikeus saada yksityiseltä palveluntuottajalta, ja tämän alihankkijalta maksutta ja salassapitosäännösten estämättä palveluiden asianmukaisen tuotannon edellytysten varmistamista ja valvonnan toteuttamista varten välttämättömät tiedot ja selvitykset (611/2021, 10§). Mikäli myös valvontakäynti todetaan tarpeelliseksi, suoritetaan se lyhyellä varoitusajalla tai välittömästi. Kunkin reaktiivisen valvontatapahtuman kohdalla harkitaan tapauskohtaisesti, tehdäänkö mahdollinen käynti yksikköön ennalta sovitusti vai ennalta ilmoittamatta. Ennalta ilmoittamattomasta valvontakäynnistä ei ilmoiteta erikseen, jotta käynnillä saadaan mahdollisimman oikea ja totuudenmukainen kuva toimintayksikön sen hetkisestä tilanteesta.

Palveluntuottajalta ja muilta asianomaisilta saadun selvityksen pohjalta valvontatyötä tekevä viranomaislaati tapahtuneesta omavalvonnallisen selvitysyhteenveton (omavalvontailmoitus), mikä lähetetään tiedoksi aina myös aluehallintovirastoon. Selvitysyhteenveto sisältää annetun selvityksen lisäksi arvioinnin siitä, onko palveluntuottajan toiminnassa havaittu jotain lainvastaista tai moitittavaa, millaista ohjausta palveluntuottajalle on annettu, mitä korjaavia toimenpiteitä edellytetään ja missä määräjassa ne tulee toteuttaa, ketkä ovat korjaavista toimenpiteistä vastaavat henkilöt, miten korjaavat toimenpiteet raportoidaan ja millaisesta mahdollisesta jälkivalvonnasta on sovittu. Vakavista ja olennaisesti asiakas- ja potilasturvallisuutta vaarantavista tapahtumista hyvinvointialue ilmoittaa aina viipymättä aluehallintovirastoon.

9 Valvonnan ja valvonnan kehittämisen painopistealueet

Pohjanmaan hyvinvointialueen toteuttama valvonta pohjautuu valtakunnalliseen sosiaali- ja terveydenhuollon valvontaohjelmaan ja hyvinvointialueen itse linjaamiin painopistealueisiin. Valvonnan suunnittelussa ja toteutuksessa huomioidaan myös kansallinen asiakas- ja potilasturvallisuusstrategia.

9.1 Valvonnan painopistealueet

Sosiaali- ja terveydenhuollon valtakunnallisen valvontaohjelman mukaiset painopisteet vuodelle 2023 ovat:

1. Hoitoon pääsy
 - Kiireellinen ja kiireetön perusterveydenhuolto ja suun terveydenhuolto
 - Kiireellinen ja kiireetön erikoissairaanhoito
2. Lastensuojelu
 - Henkilöstömitoitus, käsittelyajat, yhteistyö
3. Neuvola-asetuksen toimeenpano sekä lasten ja nuorten ehkäisevä terveydenhuolto
 - Neuvolapalvelut
 - Koulu- ja opiskelijaterveydenhuolto
4. Kotihoito
 - Henkilöstötilanne (riittävyys, osaaminen)
 - Palveluiden laatu

[Sosiaali- ja terveydenhuollon valtakunnallinen valvontaohjelma vuosille 2020–2023](#). Päivitys vuodelle 2023. Valvira.

Lainsäädäntöön perustuvia jatkuvan seurannan painopistealueita ovat:

- Lastensuojelun työntekijäkohtaiset asiakasmäärät ja käsittelyajat
- Hoito- ja palvelutakuut

- Hoitajamitoitus

Pohjanmaan hyvinvointialueen linjaamat valvonnan painopistealueet vuodelle 2023 ovat:

1. Omavalvonta
 - Omavalvontasuunnitelma: laatiminen, suunnittelu, päivitys, seuranta ja julkisuus
 - Omavalvonnan toimeenpano ja riskienhallinta
2. Asiakasturvallisuus
 - Hoito- ja hoivahenkilöstön määrä, rakenne ja riittävyys
 - Sijaisten käytön ja rekrytoinnin periaatteet
 - Henkilöstön perehdyttäminen ja täydennyskoulutus
 - Toimitilat
 - Teknologiset ratkaisut
 - Lääkinnälliset laitteet
3. Varautuminen
 - Varautuminen häiriö- ja poikkeustilanteisiin
 - Yhteistyö turvallisuudesta vastaavien viranomaisten ja toimijoiden kanssa

Edellä mainittujen lisäksi valvontakäynnillä tarkistetaan aina palveluista riippuen muun muassa lääkeluvat, lääkehoitosuunnitelma ja henkilöstömitoitus.

Pohjanmaan hyvinvointialueen alustavat painopistealueet vuosille 2024 ja 2025 ovat:

2024

1. Asiakkaan asema ja oikeudet
2. Palvelun sisällön omavalvonta

2025

1. Asiakas- ja potilastietojen käsittely ja kirjaaminen
2. Tietoturva
3. Toiminta-ajatus, arvot ja toimintaperiaatteet

Pohjanmaan hyvinvointialueen linjaamat valvonnan painopistealueet on hyväksytty omavalvonnan ohjausryhmässä 6.6.23, 17§.

9.2 Valvonnan kehittämisen painopistealueet vuonna 2023

Vuodelle 2023 asetettuja valvonnan kehittämisen painopistealueita ja tavoitteita ovat:

- Terveystieteiden valvontatoiminnan organisointi, käynnistäminen ja kehittäminen

- Terveysthuollon omavalvontasuunnitelma -pohjan laatiminen
- Sosiaalipalveluiden omavalvontasuunnitelmat on laadittu hyvinvointialueen mallipohjalle kaikissa sosiaalihuollon toimintayksiköissä (100%) ja omavalvontasuunnitelmat on julkaistu (100%) hyvinvointialueen verkkosivuilla
- Sosiaalipalveluiden valvontatoiminnan vakiinnuttaminen kaikissa sosiaalihuollon palveluissa valvontasuunnitelman mukaisesti
- Sopimusvalvonnan menettelyiden kehittäminen ja vakiinnuttaminen
- Pelastustoimen valvontatoiminnan suunnittelu yhteistyössä pelastustoimen kanssa
- Sähköisen tukipalvelutuottajien hakeutumismenettelyn käyttöönotto Palse.fi -portaalissa
- Pohjanmaan hyvinvointialueen tukipalvelutuottajarekisterin käyttöönotto Palse.fi -portaalissa
- Valmistautuminen sosiaali- ja terveydenhuollon valvontalain voimaantulon (1.1.24) myötä tuleviin muutoksiin.

10 Palvelutuotannon ohjauksen ja valvonnan toteuttaminen

Pohjanmaan hyvinvointialueen valvontavastuulle kuuluvia sosiaali- ja terveysthuollon palveluita tuottavia yksiköitä on tällä hetkellä noin 700. Arvio sisältää sekä oman palvelutuotannon että yksityisten palveluntuottajien yksiköt. Tarkkaa arviota valvontakohteiden lukumäärästä on vaikea määrittää, koska valvottavien yksityisten palveluntuottajien lukumäärä vaihtelee, esimerkiksi ostopalvelusopimusten toiminta-ajan pituuden mukaan. Osa palveluntuottajista saattaa toimia myös sekä osto- että palvelusetelituottajina.

Hyvinvointialueen valvonnan piiriin kuuluvia omia sote-palveluyksiköitä on tällä hetkellä noin 320. Hyvinvointialueelle hyväksytyjä palvelusetelituottajia on noin 154 (tilanne 1.6.23), sote-ostopalvelusopimuksellisia palveluntuottajia on noin 200 (tilanne 18.11.22). Valvonnan piiriin kuuluu myös sosiaalihuollon palveluasumisyksiköissä olevat rajatut lääkevarastot, jotka on lain mukaan tarkastettava kerran vuodessa (Valtioneuvoston asetus lääkeasetuksen muutoksesta 192/2022). Rajatun lääkevaraston luvan hakeneita tai ilmoituksen tehneitä yksiköitä hyvinvointialueella on tällä hetkellä noin 33.

Ylikunnallinen Valvontakeskushanke on esittänyt suosituksena sopivaksi valvontakohteiden lukumääräksi noin 40 yksikköä/tarkastaja/vuosi, jotta valvontakäynti voidaan toteuttaa laadukkaasti. Valvontaresurssien vuosisuunnittelussa onkin otettava huomioon myös se, että suunnitelmallisen valvonnan lisäksi valvonnan tehtäviin kuuluu myös ennakollista ja reaktiivista valvontaa, joiden määrää ei voida ennalta määrittää.

10.1 Palveluntuottajien valvontatiheys

Sosiaalihuollon palveluiden riskiperusteinen valvontatiheys:

1. Sosiaalihuollon ympärivuorokautiset (ja luvanvaraiset) palvelut ja muut vaativaa hoitoa/ palvelua tuottavat toimintayksiköt, esimerkiksi kotihoito.
 - a. Ohjaus- ja valvontakäynti toteutetaan x1/vuodessa tai useammin, jos toimintayksikön toiminnassa on todettu aikaisemmassa valvonnassa yksikin vakava poikkeama tai useita lieviä poikkeamia.
 - b. Ohjaus- ja valvontakäynti toteutetaan vähintään 1–2 vuoden välein, jos toimintayksikön toiminnassa ei ole todettu vakavia poikkeamia ja palveluntuottaja on toteuttanut asianmukaisesti korjaavat toimenpiteet aikaisemmassa valvonnassa todettuihin lieviin poikkeamiin tai kehittämissuositukseen.
2. Muut sosiaalihuollon ilmoituksenvaraiset yksityiset palveluntuottajat tai niihin rinnastettava oma palvelutuotanto, esimerkiksi yhteisöllinen asuminen, päivätoiminta ja työtoiminta.
 - a. Valvonta toteutetaan palveluseteli- ja ostopalveluntuottajilla sekä omassa palvelutuotannossa valvontakäyntinä tai asiakirjavalvontana vähintään joka 2. vuosi, jos toimintayksikön toiminnassa ei ole todettu vakavia poikkeamia ja palveluntuottaja on toteuttanut asianmukaisesti korjaavat toimenpiteet aikaisemmassa valvonnassa todennettuihin lieviin poikkeamiin tai kehittämissuositukseen.
3. Tukipalveluntuottajien, esimerkiksi siivous, vaatehuolto- ja ateriapalvelut, valvonta toteutetaan pääsääntöisesti ennakoivan ohjauksen ja valvonnan soveltuvin keinoin, esimerkiksi palveluntuottajien yhteistapaamisilla, ohjaus- tai koulutustapaamisilla, asiakirjavalvontana (tarvittaessa valvontakäyntinä) joka 2. tai 3. vuosi.
4. Rajatut lääkevarastot
 - a. Luvanvaraiset (yksityiset) palveluntuottajat, tarkastuskäynti tehdään x1/ vuodessa
 - b. Ilmoituksen tehneet palveluntuottajat (oma palvelutuotanto), tarkastuskäynti tehdään x1/vuodessa.

Terveydenhuollon palveluiden riskiperusteinen valvontatiheys:

Terveydenhuollon palveluiden osalta valvontasuunnitelma on tässä vaiheessa alustava suunnitelma, koska terveydenhuollon valvontatyö on vasta juuri aloitettu. Valvontasuunnitelmaa tullaan tarkentamaan valvontatoiminnasta saatujen havaintojen ja kokemusten mukaan. Valvontakohteita on paljon, joten niiden osalta on tehtävä priorisointia. Valvontakäyntien toteutuksen tiheyttä suunnitellaan ja uudelleen arvioidaan valvontaresurssien riittävyyden mukaan. Valvontakohteet tulevat vaihtumaan vuosittain.

Vuoden 2023 aikana terveydenhuollon valvontaa tullaan toteuttamaan muun muassa yleislääketieteen hoito-osastoille ja aikuisten sekä lasten- ja nuorten psykiatriisiin palveluihin.

1. Terveydenhuollon ympärivuorokautiset (ja luvanvaraiset) palvelut ja muut vaativaa hoitoa/ palvelua tuottavat toimintayksiköt (esimerkiksi yleislääketieteen osastot, somaattinen erikoissairaanhoidon osastohoito, päivystystoiminta, ensihoito, kotisairaala, toimenpide- ja tutkimusyksiköt, poliklinikat, suun terveydenhuolto).
 - a. Ohjaus- ja valvontakäynti toteutetaan 1x/vuodessa tai useammin, jos toimintayksikön toiminnassa on todettu aikaisemmassa valvonnassa yksikin vakava poikkeama tai useita lieviä poikkeamia.
 - b. Ohjaus- ja valvontakäynti toteutetaan 1–2(3) vuoden välein, jos toimintayksikön toiminnassa ei ole todettu vakavia poikkeamia ja palveluntuottaja on tehnyt asianmukaisesti korjaavat toimenpiteet aikaisemmassa valvonnassa todettuihin lieviin poikkeamiin tai kehittämissuosituksiin.
2. Muut terveydenhuollon yksityiset palveluntuottajat (ostopalvelut, palvelusetelituottajat), esimerkiksi terapiapalvelut tai niihin rinnastettava oma palvelutuotanto kuten neuvolat, koulu- ja opiskelijaterveydenhuolto.
 - a. Valvonta toteutetaan ennakoivan ohjauksen ja valvonnan soveltuvien keinoin, esimerkiksi palveluntuottajien yhteistapaamisilla, ohjaus- tai koulutustapaamisilla, ja asiakirjavalvontana tai
 - b. valvonta toteutetaan valvontakäynnein vähintään joka 2. tai 3. vuosi, jos toimintayksikön toiminnassa ei ole todettu vakavia poikkeamia ja palveluntuottaja on tehnyt asianmukaisesti korjaavat toimenpiteet aikaisemmassa valvonnassa todennettuihin lieviin poikkeamiin tai kehittämissuosituksiin.

10.2 Oman palvelutuotannon valvonta

Pohjanmaan hyvinvointialueen itse tuottamia sosiaali- ja terveydenhuollon palveluita ja yksiköitä valvotaan samoilla valvonnan periaatteilla, menettelytavoilla, arviointi- ja valvontatiheyskriteereillä kuin ostettuja ja palvelusetelillä järjestettyjä palveluita. Palveluntuottajan itse toteuttama omavalvonta on kuitenkin aina ensisijainen valvonnan muoto. Toiminnan ja palveluiden tuottamisen tulee toteutua lakien, säädösten, suositusten, hyvinvointialueen omavalvontaohjelman, toimialojen ja yksikköjen omavalvontasuunnitelmien sekä muiden omavalvontaa ohjaavien asiakirjojen ja oheistusten mukaisesti.

Oman ja yksityisen palvelutuotannon valvonnan lisäksi hyvinvointialueen valvontatyötä tekevä viranomaisen seuraa ja valvoo hyvinvointialueen järjestämistä vastuulle kuuluvien tehtävien hoitamisen

lainmukaisuutta, kuten esimerkiksi hoitotakuun, käsittelyaikojen ja henkilöstömitoitusten omavalvonnan toteutumista STM:n, Valviran ja AVI:n ohjauksen mukaisesti. Mikäli omavalvonnassa, ja sen toteutumisessa havaitaan toistuvia puutteita, pyytää valvova viranomainen kyseiseltä toimialalta selvitystä tilanteesta sekä toteutetuista ja suunnitelluista korjaavista toimenpiteistä.

10.3 Ostopalvelujen sopimusohjaus ja -valvonta

Sopimusohjaus tarkoittaa ostopalveluna järjestettävän sosiaali- ja terveydenhuollon palvelutuotannon ohjaamista tilaajan ja tuottajan välisillä läpinäkyvillä sopimuksilla, joiden toteutuminen varmistetaan omavalvonnalla. Pohjanmaan hyvinvointialueen hankintoja tekevät viranhaltijat toimialoilla ja hankintayksikkö varmistavat ostopalvelutuottajien toiminnan, palveluiden laadun ja asianmukaisuuden jo kilpailutusvaiheessa ja sopimusta tehdessä. Palveluhankinnoissa ja sopimusehtojen laatimisessa huomioidaan järjestämislain (612/2021) luvun 3. ja hankintalain (1397/2016) säännökset ja hyvinvointialueen omat hankintaohjeistukset. Ostopalvelutuottajien taloudellista ja rahoituksellista tilannetta sekä työvoiman käyttöä seurataan tilaajavastuulain (1233/2006) mukaisesti ennen sopimuksen allekirjoittamista ja sopimuksen voimassaoloaikana. Hyvinvointialue varmistaa sopimusta tehdessä, että palveluntuottajan omavalvontasuunnitelma vastaa palvelun järjestäjän omavalvontaohjelmaa.

Sopimusvalvonnalla varmistetaan, että palveluntuottaja noudattaa hyvinvointialueen kanssa tehtyä sopimusta. Jatkovaa seuranta ja valvontaa suorittavat palvelun tilaajat, toimialat ja tuloalueet. Tärkeä tapa toteuttaa sopimusvalvontaa on toimialojen aktiivinen sopimusjohtaminen ja seuranta sekä palveluntuottajien kanssa käymä säännöllinen vuoropuhelu (yhteistyötapaamiset) muutenkin kuin ongelmien ilmetessä.

Valvontatyötä tekevät viranomaiset toteuttavat sopimusvalvontaa valvontatapahtumien ja suunnitelmallisten valvontakäyntien yhteydessä. Valvova viranomainen toteuttaa varsinaiset valvontakäynnit yhteistyössä toimi- ja tulosalueiden vastuuhenkilöiden tai asiantuntijoiden kanssa. Ostopalveluiden sopimusvalvontavastuu ulottuu myös hyvinvointialueen ulkopuolella sijaitsevien ostopalveluiden valvontaan. Valvonta toteutetaan tällöin yhteistyössä sijaintihyvinvointialueen valvovien viranomaisten kanssa. Sijaintihyvinvointialueiden valvonta ei kuitenkaan poista palvelua ostaneen Pohjanmaan hyvinvointialueen järjestämisvastuulle kuuluvaa ostamiensa palveluiden valvonnan velvollisuutta. Valvontakäyntien raportit/tarkastuskertomukset lähetetään kaikille niille hyvinvointialueille, joiden asiakkaille kyseessä oleva palveluntuottaja tuottaa palveluita.

10.4 Palvelusetelillä tuotettujen palvelujen valvonta

Pohjanmaan hyvinvointialue järjestää osan hyvinvointialueen sosiaali- ja terveyspalveluista palvelusetelillä. Sosiaali- ja terveydenhuollon palvelusetelistä annettu laki (569/2009) säätelee palvelusetelin käyttämistä hyvinvointialueen järjestämissä sosiaali- ja terveyspalveluissa. Palvelusetelillä tuotettuja palveluita valvotaan valvonnan painopistealueiden ja palvelusetelien soveltamisohjeiden ohjaamina edellä mainittujen valvontatiheyskriteerien mukaisesti.

Kuten ostopalveluissa palveluntuottajan jatkuvaa valvontaa toteuttaa toimi- ja tulosalueiden vastuuhenkilöt. Hyvinvointialueen valvova viranomainen toteuttaa varsinaiset valvontakäynnit yhteistyössä toimi- ja tulosalueiden vastuuhenkilöiden tai asiantuntijoiden kanssa.

10.5 Asiakaskohtainen valvonta

Asiakaskohtainen valvonta eri palvelualueilla on osa Pohjanmaan hyvinvointialueen valvontavastuun kokonaisuutta. Toimi- ja tulosalueet vastaavat oman toiminnan lisäksi asiakaskohtaisesta valvonnasta. Asiakaskohtaista valvontaa Pohjanmaan hyvinvointialueella toteuttaa asiakkaan sosiaalihuollon palveluista vastaava viranhaltija. Asiakaskohtaisen ostopalvelusopimuksen toteutumisen seuranta ja valvontavastuu on asiakkaan vastuu- tai omatyöntekijällä. Asiakaskohtaisella valvonnalla varmistetaan, että asiakas saa hoito-, palvelu-, kuntoutus-, kasvatus-, ja/tai muun asiakassuunnitelman ja tehtyjen palvelupäätösten mukaiset palvelut. Valvonnassa kiinnitetään huomiota myös asiakkaan kohteluun ja osallisuuteen, hoivan ja huolenpidon laatuun ja itsemääräämisoikeuden toteutumiseen.

Asiakaskohtaista valvontaa toteutetaan yleensä asiakassijoituksiin liittyvillä asiakaskäynneillä ja tapaamisilla, esimerkiksi hoito- ja palvelusuunnitelmien tai asiakassuunnitelmien tarkastuksilla. Tapaamisissa kuullaan asiakkaan ja omaisen toiveet palvelun suhteen huomioiden yksilöllisyys ja asiakkaan kokemus palvelun laadusta ja toteutumisesta. Asiakkaalle annetaan mahdollisuus keskusteluun niin, että palveluntuottajan edustaja ei ole tilanteessa läsnä. Jos asiakaskohtaisessa valvonnassa havaitaan merkittäviä epäkohtia palveluntuottajan toiminnassa, hyvinvointialueen viranhaltija informoi siitä kyseistä palvelualaa valvovaa viranomaista (tarkastajaa). Valvonta käynnistää tarvittaessa asiasta omavalvonnallisen valvontaselvittelyn ja asiaan puututaan tilanteen niin vaatiessa valvonnan menetelmin ja toimenpitein.

10.6 Perhehoidon valvonta

Pohjanmaan hyvinvointialue järjestää tarvittaessa osan sosiaalipalveluistaan perhehoitona. Perhehoidolla tarkoitetaan henkilön ympärivuorokautisen huolenpidon järjestämistä hänen oman kotinsa ulkopuolella yksityiskodissa. Yleisimmin perhehoitoa käytetään lastensuojelun

sijaishuoltopaikkana. Perhehoitoa toteutetaan sekä luvanvaraisena ammatillisena perhehoitona että toimeksiantosuhteisena perhehoitona.

Perhehoitolakiin (263/2015) sisältyvät säännökset perhehoitopaikan tai perhekodin yleisistä laatuvaatimuksista, hoitajien koulutuksesta, hoidettavien enimmäismäärästä, toimeksiantosopimuksesta, hoitopalkkiosta ja kustannusten korvaamisesta. Pohjanmaan hyvinvointialue hyväksyy perhekodit, tekee tarvittavat sopimukset perhehoidosta sekä sijoittaa asiakkaat perhekotiin. Perhehoitolain (22§) mukaan hoidettavan sijoittaneen hyvinvointialueen tehtävänä on valvoa, että sijoitus perhehoitoon toteutuu tämän lain mukaisesti ja hoidettava saa sijoituksen aikana ne tarvitsemansa palvelut ja tukitoimet, jotka järjestetään sen hyvinvointialueen toimesta, jonka alueelle henkilö on sijoitettu. Palvelujen valvontaan ja toimenpiteisiin valvonnan yhteydessä havaittujen puutteiden korjaamiseksi sovelletaan ammatillisten perhekotien, ja muiden yksityisten perhehoidon palveluntuottajien osalta mitä sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisestä annetun lain (612/2021) 6 luvussa säädetään omavalvonnasta ja valvonnasta. (Laki perhehoitolain muuttamisesta 606/2022).

Perhehoitajien lain edellyttämä koulutus järjestetään Pohjanmaan hyvinvointialueen omana toimintana, tai perhehoitaja on voinut saada koulutuksen muulta toimijalta, tällöin todistus ja arvio tarkistetaan. Delegointisäännössä on määritelty perhehoitajien hyväksyntämenettelyt.

Ammatillinen perhehoito on perhehoitoa, jota annetaan yksityisistä sosiaalipalveluista annetun lain 7 §:ssä tarkoitetun luvan perusteella ammatillisessa perhekodissa. Luvanvaraisen ammatillisen perhehoidon valvonta luetaan mukaan yksityisten sosiaalipalveluiden tuottajien valvontaan. Tällä hetkellä hyvinvointialueella ei ole ollut ammatillisen perhehoidon tarvetta.

Toimeksiantosuhteisessa perhehoidossa toimeksiantosopimus tehdään suoraan perhehoitajan kanssa ja sijoittava viranomainen on vastuussa perhehoidon valvonnasta. Valvontaa toteutetaan yhteistyössä perhehoitotiimin kanssa. Valvonnan ydin on säännöllinen yhteistyö perhehoitajan kanssa, käynnit perhehoitajan kotona ja muut tapaamiset. Asiasta vastaavan työn lisäksi perhehoitotiimin alkutukikäyntejä tehdään vähintään kuusi (6) käyntiä vuodessa, joista yksi on varsinainen valvontakäynti, jossa lapsen asiasta vastaava sosiaalityöntekijä käy yhdessä perhehoidon sosiaalityöntekijän kanssa valvontakäynnillä. Alkutuen jälkeen toteutetaan vuosittain valvontakäynti lapsen asiasta vastaavan sosiaalityöntekijän ja perhehoidon työntekijän toimesta. Mahdollisiin havaittuihin epäkohtiin puututaan käynnillä edellyttäen korjaavia toimenpiteitä. Epäkohtatilanteiden tueksi on laadittu erillinen lomake.

11 Valvontaprosessin toteuttaminen

11.1 Valvonnan tietojärjestelmä

Pohjanmaan hyvinvointialue käyttää valvonnan toiminnanohjaus- ja tietojärjestelmänä Laatuporttia. Laatuportin avulla toteutettava palveluntuottajien valvonta tarjoaa sote-palveluiden järjestäjille ja valvontatyötä tekeville viranomaisille sujuvat työkalut valvoa ja ohjata palveluntuottajien toimintaa. Laatuportissa valvontatapahtuman tiedon keruu ja raportointi tapahtuu systemaattisesti ja helposti. Järjestelmä mahdollistaa palveluntuottajien toiminnan ja omavalvonnan kehittymisen seurannan eri valvontakäyntien välillä. Valvontatapahtuman toteuttaminen Laatuportin digitaalisessa ympäristössä tekee valvontaprosessista yhdenmukaisen ja läpinäkyvän kaikille osapuolille sekä nopeuttaa koko prosessiin käytettyä aikaa. Myös erilaiset poikkeamat, ja niihin liittyvät korjaustoimenpiteet sekä niiden toteutumisen seuranta saadaan helposti näkyviin.

Valvontatapahtuma toimii palveluntuottajalle hyvänä toiminnan kehittämisen välineenä ja antaa samalla palveluiden järjestäjälle riittävät ja tarpeelliset tiedot palvelun laadun ja vaatimustenmukaisuuden arvioimiseksi. Valvontatyötä tekevät viranomaiset kirjaavat valvonnan tietojärjestelmään kaikki valvontatapahtumat, kuten toimitilojen käyttöönottotarkastukset, suunnitelmalliset valvontakäynnit, reaktiiviset valvontatapahtumat ja -käynnit, sekä rajattujen lääkevarastojen tarkastuskäynnit. Kaikki valvontaprosessiin liittyvä tieto kertyy täten yhteen paikkaan, jossa tieto on kaikkien valvontaprosessiin osallistuvien käytettävissä. Tiedolla johtaminen tehostuu, kun ajantasainen tilanne- ja raporttietieto on aina helposti saatavilla. Järjestelmässä tiedon näkyvyyttä hallinnoidaan käyttöoikeuksilla ja käyttöjärooleilla.

11.2 Valvonnan arviointikriteerit

Tietojärjestelmä koostuu erilaisista sähköisistä lomakkeista (kuva 6. ja 7.), joiden sisältö pohjautuu omavalvonnan keskeisiin osa-alueisiin, palvelukohtaisiin lakeihin, määräyksiin, laatusuosituksiin ja hyviin käytänteisiin. Sosiaalihuollon lomakkeissa kohdissa 5. ja 6. on huomioitu palvelualakohtaiset eroavaisuudet. Rajatun lääkevaraston tarkastuksille on laadittu omat kriteerit.

Palveluntuottajan valvontakäynnillä käydään läpi vähintään kullekin vuodelle valittujen valvonnan painopistealueiden mukaiset kriteerisisällöt. Kriteereistä voidaan valita tarvittaessa myös yksittäisiä kriteereitä tai koko kriteeristöä voidaan hyödyntää yhtenä kokonaisuutena.

Otsikko
1a. Palveluntuottajan tiedot
1b. Valvontakäynnin ennakkotiedot
2. Omaevalvontasuunnitelman suunnittelu, seuranta ja julkisuus
3. Toiminta-ajatus, arvot ja toimintaperiaatteet
4. Omaevalvonnan toimeenpano, riskienhallinta
5. Asiakkaan asema ja oikeudet (Ikäihmiset)
5. Asiakkaan asema ja oikeudet (Lapset)
5. Asiakkaan asema ja oikeudet (Miepä)
5. Asiakkaan asema ja oikeudet (Vammaiset)
6. Palvelun sisällön omaevalvonta
6. Palvelun sisällön omaevalvonta (Lapset)
7. Asiakasturvallisuus
8. Asiakas- ja potilastietojen käsittely ja kirjaaminen

Kuva 6. Sosiaalihuollon arviointikriteerien lomakesisällöt.

Otsikko
1. Palveluntuottajan tiedot
2. Potilasturvallisuuden johtaminen
3. Riskienhallinta
4. Potilasturvallisuussuunnitelma
5. Potilaan asema ja oikeudet
6. Palvelun sisällön turvallisuus
7. Turvallisen toiminnan, hoidon, hoivan ja palvelun edellytykset
8. Potilasasiakirjamerkintöjen tekeminen sekä tietoturvallisuus ja tietosuoja

Kuva 7. Terveysthuollon arviointikriteerien lomakesisällöt.

Palveluntuottajan omavalvonnan toteutumista eri kriteerien kohdalla arvioidaan arviointiasteikolla: 0 - Ei koske/Ei sovellu, 1 - Ei toteudu, 2 - Toteutuu osittain, 3 -Toteutuu täysin.

Arviointiasteikko			
0 - Ei koske / Ei sovellu	1 - Ei toteudu	2 - Toteutuu osittain	3 - Toteutuu täysin
●	●	●	●

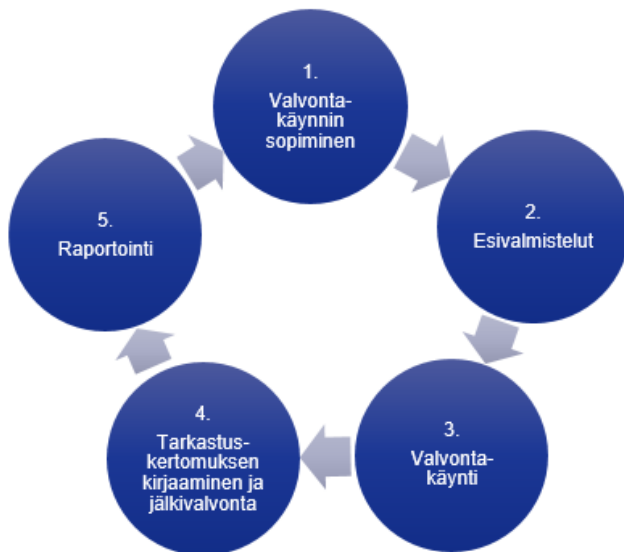
Kuva 8. Omavalvonnan toteutumisen arviointiasteikko.

11.3 Valvontaprosessi

Hyvin suunniteltu valvontakäynti sote-palveluntuottajan omavalvonnan toteutumisen arvioimiseksi on laadukkaan valvontaprosessin perusta. Vaikuttava ja laadukkaasti toteutettu valvonta edellyttää aktiivista ja avointa yhteistyötä palveluntuottajien, hyvinvointialueen eri toimijoiden sekä valvontaviranomaisten kuten AVI:n, Valviran, Fimean ja muiden hyvinvointialueiden sote-valvojien välillä.

Suunnitelmallisten valvontakäyntien toteuttamisessa hyödynnämme hyvinvointialueemme omien ohjeistusten lisäksi Ylikunnallisen Valvontakeskushankkeen puitteissa sosiaali- ja terveydenhuollon valvontatyön toteuttamiseksi laadittuja ohjeistuksia, kuten laadukkaan valvontaprosessin kuvausta. Valvontaprosessissa kuvataan valvontakäynnin eri vaiheiden toteutus, menettelytavat ja käytettävissä olevat työkalut. Valvontakäyntien toteuttaminen laadukkaan valvontaprosessin ja yhtenäisten arviointikriteerien mukaisesti varmistavat toteutetun valvonnan tasalaatuisuuden riippumatta tarkastajasta, tai siitä onko tarkastettavana yksikkönä hyvinvointialueen oma vaiko yksityisen palveluntuottajan toimintayksikkö. Myös ennakollinen ja reaktiivinen valvonta pyritään toteuttamaan mahdollisimman yhtenäisin menettelytavoin.

Valvontakäynti toteutetaan ennalta suunnitellun aikataulun, vakioidun rakenteen ja yhtenäisten arviointikriteerien mukaisesti valvonnan sähköisessä tietojärjestelmässä (Laatuportti). Kuvassa 9. kuvataan suunnitelmallisen valvontakäynnin kulku pääkohdittain. Valvontaprosessin eri vaiheiden sisältöä kuvataan tarkemmin valmisteilla olevassa valvonnan käsikirjassa ja laadukkaan valvontaprosessin kuvauksessa.

Kuva 9. Suunnitelmallisen valvontaprosessin eri vaiheet.

Suunnitelmallisen valvontaprosessin vaiheet

1. Valvontakäynnin sopiminen
 - Valvontakäynnin ajankohdan sopiminen yhdessä tarkastajan, palvelualueen ja yksikön edustajien kanssa
 - Kirjallisen valvontakäyntisaatteen ja ohjeiden lähettäminen yksikölle
 - Ennakoaineiston pyytäminen Laatuportin kautta
2. Valvontakäyntiin valmistautuminen
 - Ennakoaineiston saapumisen seuranta
 - Ennakoaineistoon tutustuminen ja valvontakäyntiin valmistautuminen
 - Tarkastuskertomuksen esittäminen Laatuportissa
3. Valvontakäynti
 - Valvontakäynnin suorittaminen joko paikan päällä, etänä tai hybridimuotoisesti
 - Esittäytyminen ja tutustuminen tarkastettavaan yksikköön
 - Valvontakäynnin toteuttaminen ohjelman ja arviointikriteerien mukaisesti
 - Valvontahavaintojen kirjaaminen (Laatuportti)
 - Valvontakäynnin lopettaminen yhteenvetokeskustelulla, tuodaan esille onnistumiset, hyvät käytännöt, kehittämistoimenpidesuosituksset ja vaadittavat korjaustoimenpiteet aikarajoineen sekä sovitaan jälkiseurannasta
 - Palautteen pyytäminen suoritetuista tarkastuskäynnistä
 - Valvontakäynnin jälkeen käydään jälkikeskustelu tarkastajan ja palvelualueen edustajan kanssa

4. Tarkastuskertomuksen kirjaaminen ja jälkivalvonta
 - Tarkastuskertomuksen kirjaaminen Laatuportissa
 - Tarkastuskertomuksen lähettäminen Laatuportin kautta tarkastettavan yksikön läpiluettavaksi.
 - Mahdollisen jälkivalvonnan korjaustoimenpiteiden toteuttamisen seuranta
 - Tarkastuskertomuksen viimeistely ja julkaiseminen Laatuportissa.
5. Raportointi
 - Tarkastuskertomuksen lähettäminen yksikölle ja valvontakäynnille osallistuneille, toimija palvelualueen johdolle, valvonnan päällikölle, aluehallintovirastoon ja tarvittaessa muille hyvinvointialueille, joilla on yksikössä asiakkaita.

12 Toimenpiteet epäkohta-, laatu- ja turvallisuuspoikkeamissa

Palvelujen saatavuudessa, jatkuvuudessa, turvallisuudessa ja laadussa sekä asiakkaiden yhdenvertaisuudessa havaittujen puutteiden korjaamisesta ja omavalvonnasta vastaa hyvinvointialueen palvelutuotannosta ensisijaisesti vastuussa olevat yksiköt, tulosyksiköt, tulosalueet ja toimialat. Kunkin palveluntuottajan on kuvattava omavalvontasuunnitelmassaan tai laadunhallinnan ja asiakas- ja potilasturvallisuuden suunnitelmassa asiakaspalautteiden ja poikkeamailmoitusten kerääminen, analysointi, raportointi sekä havaittujen puutteiden korjaamismenettelyt.

Pohjanmaan hyvinvointialueen toiminta- ja menettelyohjeet epäkohta-, laatu ja turvallisuuspoikkeamissa on kuvattu hyvinvointialueen verkkosivuilta löytyvässä laadunhallinnan asiakas- ja potilasturvallisuuden suunnitelmassa.

Hyvinvointialue/valvonta seuraa säännöllisesti asiakas- ja potilasturvallisuutta poikkeamailmoitusten kautta vaaratapahtumailmoituksista. Palveluntuottajan tulee korjata vaaratapahtuma- ja poikkeamailmoitusten (Haipro -ilmoitus) perusteella havaitut epäkohdat mahdollisimman pian turvatakseen turvallisen hyvän hoidon, hoivan ja huolenpidon toteutumisen. Palveluntuottajan tulee varmistaa, että sosiaali- ja terveydenhuollon valvontalain (741/2023, 29§) säädökset henkilökunnan ilmoitusvelvollisuudesta (SPro -ilmoitus) on kuvattu laadunhallinnan ja asiakas- ja potilasturvallisuuden suunnitelmassa.

12.1 Hyvinvointialueen toimenpiteet poikkeamatilanteissa

Hyvinvointialueen ohjaus- ja valvontavelvoitteesta säädetään järjestämislain (612/2021) luvussa 6. *"Hyvinvointialueen on järjestämisvastuunsa nojalla ohjattava ja valvottava yksityisiä palveluntuottajia ja*

näiden alihankkijoita jatkuvasti palveluja tuottaessa.” Palveluntuottajalla on velvollisuus ilmoittaa välittömästi Pohjanmaan hyvinvointialueelle ja valvontaviranomaiselle palveluntuottajan omassa tai tämän alihankkijan toiminnassa ilmenneet asiakas- ja potilasturvallisuutta olennaisesti vaarantaneet epäkohdat. Asiakas- ja potilasturvallisuutta vakavasti vaarantaneet tapahtumat, vahingot tai vaaratilanteet sekä muut vakavat puutteet tulee palveluntuottajan ilmoittaa hyvinvointialueelle ja valvontaviranomaiselle varsinkin, jos palveluntuottaja ei ole kyennyt tai ei kykene korjaamaan näitä puutteita omavalvonnallisin keinoin.

Jos yksityisen palveluntuottajan tai tämän alihankkijan toiminnassa ilmenee epäkohtia tai puutteita, hyvinvointialue ohjaa yksityistä palveluntuottajaa ja pyytää yksityiseltä palveluntuottajalta tai tämän alihankkijalta asiasta kirjallista selvitystä asettamassaan riittävässä määräajassa. Jos kyse on asiakas- tai potilasturvallisuutta olennaisesti vaarantavista epäkohdista tai puutteista, hyvinvointialue vaatii niiden välittömää korjaamista ja ilmoittaa niistä viipymättä myös valvontaviranomaiselle. Hyvinvointialueella on oikeus vaatia epäkohtien tai puutteiden korjaamista asettamassaan riittävässä määräajassa. Mikäli yksityinen palveluntuottaja tai tämän alihankkija ei korjaa esille tulleita puutteita tai epäkohtia hyvinvointialueen asettamassa määräajassa, hyvinvointialueen ryhtyy tarvittaessa järjestämislain 15 §:ssä tarkoitetun sopimuksen mukaisiin toimenpiteisiin korvauksen alentamiseksi tai sen maksamisesta pidättymiseksi. Jos rikkomukset ovat luonteeltaan olennaisia tai toistuvia, hyvinvointialueen on ryhdyttävä toimenpiteisiin sopimuksen irtisanomiseksi tai purkamiseksi. (Laki sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisestä 612/2021, 15§, 41§).

Palveluntuottajan kanssa laadituissa **ostopalvelusopimuksissa** on kuvattu menettelytavat koskien sopimusrikkotilanteita, varautumismenettelyitä ja toiminnan jatkuvuutta häiriö- ja poikkeustilanteissa. Palveluiden tilaajat (toimi- ja tulosalueet) reklamoivat palveluntuottajaa sopimuksen vastaisista poikkeamista sopimuksen mukaisesti. Palveluntuottajalle voidaan asettaa sopimusrikkotilanteessa tarvittaessa hankintakielto, jonka aikana palvelua ei hankita eikä asiakkaita ohjata yksikköön, ennenkö tilanne on korjaantunut. Sopimuksesta vastaavalla viranhaltijalla on tarvittaessa oikeus purkaa ostopalvelusopimus viranhaltijapäätöksellä sopimuksessa olevien ehtojen mukaisesti. Tämä edellyttää kuitenkin sitä, että poikkeamista on reklamoitu asianmukaisesti, jotta niillä on sopimusoikeudellinen merkitys.

Toimintamenettelyt yksityisten palveluntuottajien **palvelusetelillä** tuottamien palveluiden laadun, toiminnan ja turvallisuuden poikkeamien yhteydessä on kuvattu hyvinvointialueen palvelusetelien soveltamisohjeessa (<https://pohjanmaanhyvinvointi.fi/tietoa-meista/palveluntuottajille/palvelusetelit/>) Palvelusetelipalveluiden tuottajia koskevissa laatu- ja turvallisuuspoikkeamissa asiakas (asiakaan ja palveluntuottajan välinen sopimus) ja palvelun tilaaja hyvinvointialueelta reklamoi palveluntuottajaa

soveltamisohjeen mukaisesti. Reklamaatiot tulee toimittaa tiedoksi myös valvonnalle, jotta voidaan arvioida, onko tarvetta käynnistää omavalvonnalliset selvittelyt asian suhteen. Jos palveluntuottaja ei viipymättä korjaa toimintaansa, hyvinvointialueella on oikeus poistaa palveluntuottaja hyväksytyistä palveluntuottajista soveltamisohjeen mukaisesti.

Hyvinvointialueen rekisteröimien ilmoituksenvaraisten sosiaalihuollon tukipalveluiden tuottajien kohdalla hyvinvointialue voi perua rekisteröinnin eli sosiaalipalveluiden tuottajaksi tehdyn hyväksynnän, jos palveluntuottaja ei korjaa poikkeamatilanteessa toimintaansa lain mukaiseksi ohjauksella ja neuvonnalla.

12.2 Ilmoitusmenettelyt ja palautekanavat

12.2.1 Muistutukset ja kantelut

Omavalvontasuunnitelmissa sekä laadunhallinnan ja asiakas- ja potilasturvallisuuden suunnitelmassa kuvataan, miten potilaan ja asiakkaan oikeuksiin kuuluviin muistutuksiin ja kanteluihin palvelujen toteutumisesta vastataan ja miten potilas- ja sosiaaliasiamiestoiminnan kautta edistetään asiakkaiden oikeuksien toteutumista. Edellä mainituissa suunnitelmissa kuvataan myös, miten asiakkaiden, potilaiden sekä heidän omaistensa ja läheistensä kokemuksia seurataan. Potilas- ja sosiaaliasiamies seuraavat asiakkaiden oikeuksien toteutumista aktiivisesti.

Tarkemmat lisätiedot muistutus- ja kantelumenettelyistä löytyvät Pohjanmaan hyvinvointialueen verkkosivuilta laadunhallinnan asiakas- ja potilasturvallisuuden suunnitelmasta ja Asiakkaan ja potilaan oikeudet -sivustolta sekä hyvinvointialueen intrasta.

12.2.2 Sosiaalihuollon henkilöstön ilmoitusvelvollisuus (Spro)

Sosiaalihuollon henkilöstöllä on sosiaalihuoltolain 48§ mukainen velvollisuus viipymättä ilmoittaa, jos hän tehtävissään huomaa tai saa tietoonsa epäkohdan tai ilmeisen epäkohdan uhan asiakkaan sosiaalihuollon toteuttamisessa. Pohjanmaan hyvinvointialueella ilmoitus tehdään sähköisesti SPro-järjestelmän kautta. Ilmoitusmenettely on kuvattu laadunhallinnan asiakas- ja potilasturvallisuuden suunnitelmassa ja linkki SPro-ilmoituksen tekemiseen löytyy intrasta: [Sosiaalihuollon epäkohtailmoitus \(SPro\)](#).

Henkilökunnan ilmoitusvelvollisuus havaitsemistaan epäkohdista ja epäkohdan uhasta laajenee ensi vuoden alusta koskemaan sosiaalihuollon henkilöstön ohella myös terveydenhuollon henkilöstöä (741/2023, 29§). Palveluntuottajan on tiedotettava henkilöstölleen ilmoitusvelvollisuudesta, ja sen

käyttöön liittyvistä asioista. Ilmoitusvelvollisuuden toteuttamista koskevat menettelyohjeet on sisällytettävä palveluyksikön omavalvontasuunnitelmaan (30§).

12.2.3 Sosiaali- ja terveydenhuollon ammattihenkilön ilmoitusvelvollisuus (HaiPro)

Jokaisen Pohjanmaan hyvinvointialueen työntekijän tulee reagoida potilas- ja asiakasturvallisuuteen liittyviin riskeihin ja vaaratapahtumiin ja raportoida niistä sähköiseen HaiPro-järjestelmään. Samassa järjestelmässä voi ilmoittaa myös henkilöstöön kohdistuvien (työturvallisuus) vaaratapahtumien ja tietoturva- ja tietosuojapoikkeamien raportoinnin.

Potilas- ja asiakasturvallisuuteen liittyvien läheltä piti -tilanteiden ja potilasta tai asiakasta koskevien haittatapahtumien ilmoittaminen on tärkeä osa omavalvontaa. Vaaratapahtumien ilmoittaminen auttaa kehittämään ja parantamaan toimintaa sekä yksikkö- että organisaatitasolla. Vakavimmat HaiPro-tapaukset ohjautuvat valvonnalle lisäselvittelyihin. Lisätietoja vaaratapahtuman ilmoittamisesta ja käsittelystä sekä linkki HaiPro-ilmoitukseen löytyy intrasta: [Vaaratapahtuman ilmoittaminen ja käsittely \(HaiPro\)](#).

12.2.4 Yksityisen palveluntuottajan omavalvontailmoitus

Jotta Pohjanmaan hyvinvointialue saisi mahdollisimman pian tietoonsa yksityisten sosiaali- ja terveydenhuollon palveluntuottajien omassa toiminnassa tapahtuneista epäkohdista, puutteista tai vaaratilanteista, on yksityisille palveluntuottajille valmistumassa sähköinen omavalvontailmoituskanava hyvinvointialueen verkkosivuille. Ilmoituskanava otetaan käyttöön loppu vuoden aikana. Tällä hetkellä omavalvonnallinen ilmoitus on tehty joko puhelimitse tai sähköpostitse jollekin hyvinvointialueen viranhaltijalle. Tämän toimintamenettelyn myötä ilmoitus ei ole välttämättä kuitenkaan aina tavoittanut hyvinvointialueen valvontatyötä tekevää viranomaista tai tiedon välityksessä on saattanut olla hyvin pitkiä viiveitä.

Jatkossa palveluntuottajan tulee ilmoittaa hyvinvointialueelle omavalvontailmoituskanavan kautta palveluntuottajan toiminnassa tapahtuneesta asiakas- ja potilasturvallisuutta **olennaisesti** vaarantaneesta tapahtumasta, epäkohdasta tai puutteesta. Ilmoitus ohjautuu suoraan laadun ja valvonnan yksikön valvovalle viranomaisille, jotka ovat ilmoituksen saatuaan yhteydessä ilmoituksen tehneeseen palveluntuottajaan käynnistäen samalla omavalvonnalliset selvittelyt tapahtuman pohjalta. Valvova viranomainen huolehtii tämän jälkeen tapahtuneen ilmoittamisesta palvelun järjestämisestä vastaaville viranhaltijoille, aluehallintovirastoon sekä muille tietoa tarvitseville tahoille.

Hyvinvointialueen valvova viranomainen laatii kaikista omassa tai yksityisten palveluntuottajien toiminnassa tapahtuneista reaktiivisista valvontatapahtumista omavalvonnallisen kirjallisen

selvitysyhteenvedon (omavalvontailmoituksen), joka lähetetään tiedoksi aluehallintovirastoon. Omavalvontailmoitukseen kirjataan selkeästi, miten palveluntuottajaa on ohjattu toiminnan korjaamisessa, mitkä ovat palveluntuottajalta edellytetyt konkreettiset korjaustoimet, ja niille asetettu määräaika. Annetun selvityksen perusteella aluehallintovirasto arvioi, käynnistääkö se tapahtuneen johdosta oman valvonta-asian.

12.2.5 Muut ilmoitus- ja palautekanavat

Anna palautetta –kanava (Roidu)

Anna palautetta -kanavan kautta asiakkaat, potilaat ja omaiset voivat antaa palautetta hyvinvointialueelle. Palauteet käsitellään vastuussa olevien ihmisten kanssa. Jos palautteen antaja jättää yhteystietonsa, saa hän halutessaan henkilökohtaisen vastauksen palautteeseensa. Palaute toiminnasta -palautteen voi kohdistaa tiettyyn palveluun, toimintayksikköön tai yksikköön. Palautetta voi lisäksi antaa hyvinvointialueen kotisivuista tai yleisenä palautteena.

Ulkoisen palveluntuottajan ja yhteystyökumppanin vaaratapahtumailmoitus

Pohjanmaan hyvinvointialueen yhteystyökumppanit voivat tehdä Pohjanmaan hyvinvointialueen omassa toiminnassa tapahtuneesta tapahtumasta vaaratapahtuma- tai epäkohtailmoituksen sähköisellä lomakkeella. Ilmoitus lähetetään asiakas- ja potilasturvallisuudesta vastaaville sekä laatujohtajalle, jonka jälkeen ilmoitus käsitellään vastuussa olevien ihmisten kanssa.

Asiakkaan, potilaan tai omaisen ilmoitus vaaratapahtumasta

Mikäli asiakas, potilas tai omainen kokee, että hänen omassa tai omaisen hoidossa tai palvelussa on tapahtunut virhe, epäkohta tai läheltä piti tilanne, hän voi tehdä asiasta ilmoituksen hyvinvointialueelle sähköisellä lomakkeella. Ilmoituksen voi tehdä nimettömänä tai omalla nimellä. Jos ilmoittaja jättää yhteystietonsa, saa hän tiedon asian etenemisestä. Ilmoitus lähetetään asiakas- ja potilasturvallisuudesta vastaaville sekä laatujohtajalle, jonka jälkeen ilmoitus käsitellään vastuussa olevien ihmisten kanssa.

Edellä mainitut ilmoitus- ja palautekanavat löytyvät Pohjanmaan hyvinvointialueen verkkosivuilta kohdasta: [Näin me toimimme/Anna palautetta.](#)

13 Omavalvonnan ja valvonnan seurantatietojen raportointi

Järjestämislain (612/2021) 40 §:n mukaan omavalvontaohjelma sekä omavalvontaohjelman toteutumisen seurantaan perustuvat havainnot, ja niiden perusteella tehtävät toimenpiteet on julkaistava julkisessa tietoverkossa, ja muilla niiden julkisuutta edistävillä tavoilla. 1.1.2024 voimaan astuva

valvontalaki (741/2023, 26 §) täsmentää, että seurantatiedot tulee julkaista neljän kuukauden välein. Sama velvoite on jatkossa myös palveluntuottajalla, jonka on tehtävä palveluyksikön omavalvontasuunnitelman mukaisesta omavalvonnan seurannasta selvitys, ja sen perusteella tehtävät muutokset on julkaistava neljän kuukauden välein julkisessa tietoverkossa sekä pidettävä julkisesti nähtävänä palveluyksikössä (27§).

Pohjanmaan hyvinvointialueen omavalvontaohjelman toteutumisen seurantaan perustuvat havainnot, ja niiden perusteella tehtävät toimenpiteet julkaistaan neljän (4) kuukauden välein hyvinvointialueen verkkosivuilla: [Etusivu/Tietoa meistä/Selosteet ja dokumentit/Omavalvonta](#). Julkaistavia omavalvonnan seurannan osa-alueita ovat muun muassa, palveluiden saatavuus, jatkuvuus, turvallisuus ja laatu, vaikuttavuus ja yhdenvertaisuus, asiakaskokemus, osallisuus ja henkilöstö. Laadun ja valvonnan yksikön osavuosisiraportit julkaistaan samalla sivustolla neljän kuukauden välein. Pohjanmaan hyvinvointialueen omavalvonnan seuranta- ja raportointimenettelyt kuvataan tarkemmin omavalvontaohjelmassa.

Hyvinvointialueella toteutetusta omavalvonnasta, valvontatiedoista ja -havainnoista koostetaan vuosittain valvontaraportti. Valvontaraportti esitetään omavalvonnan ohjausryhmälle, sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan jaostolle ja hyvinvointialueen johtoryhmälle, ja se viedään aluehallitukselle tiedoksi. Valvontaraportti julkaistaan hyvinvointialueen verkkosivuilla.

14 Liitteet

Liite 1. Keskeiset käsitteet

Omavalvontaohjelma on strateginen asiakirja, jossa määritellään organisaation omavalvonnan menettelytavat. Omavalvontaohjelmassa kuvataan, miten palveluntuottajalle kuuluvien velvoitteiden noudattaminen kokonaisuutena järjestetään ja toteutetaan. Omavalvontaohjelma toimii ohjaavana dokumenttina suhteessa omavalvontasuunnitelmiin.

Omavalvontasuunnitelma on julkinen asiakirja, johon on kirjattu kaikki ne keskeiset toimenpiteet, joilla palveluntuottajat itse valvovat toimintayksikköään, henkilökunnan toimintaa sekä tuottamiensa palvelujen laatua ja turvallisuutta.

Omavalvonta on yksi sisäisen valvonnan ohjausväline ja osa toimivaa johtamisjärjestelmää. Omavalvonnan avulla organisaatio ja toimintayksiköt varmistavat lakisääteisten ja laadukkaiden palveluiden toteutumista osana järjestämis- ja tuottamistehtävää sekä arvioivat toimintaedellytysten ja vaatimusten mukaisuuden täyttymistä.

Hyvinvointialueen valvovalla viranomaisella tarkoitetaan laadun ja valvonnan yksikön valvovia viranhaltijoita, valvonnan päällikköä ja tarkastajia.

Valvontaviranomaisella tarkoitetaan aluehallintovirastoa (AVI) ja Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontavirastoa (Valvira).

Toimintayksikkö on toiminnallinen kokonaisuus, jossa tuotetaan sosiaali- ja terveydenhuollon palveluita. Toimintayksikön ei tarvitse olla fyysinen rakennus, vaan toimintayksikön tuottamat palvelut voivat olla liikkuvia, useassa eri paikassa tai asiakkaan kotona tai etäpalveluina toteutettavia.

Palveluyksikkö on julkisen tai yksityisen palveluntuottajan ylläpitämä toiminnallinen ja hallinnollisesti järjestetty kokonaisuus, jossa tuotetaan sosiaali- ja terveyspalveluita. Palveluyksikkö -käsite tulee sisältämään aiemman toimintayksikkö -käsitteen valvontalain (741/2023, 4§) astuessa voimaan 1.1.24.

Palveluntuottajilla tarkoitetaan tässä valvontasuunnitelmassa hyvinvointialueen omia toimintayksiköjä/yksiköjä ja yksityisiä palveluntuottajia.

Liite 2. Valvontaa ohjaavat lait, asetukset ja muut asiakirjat

Valvontaa ohjaavat lait ja asetukset

Ajantasainen lainsäädäntö on luettavissa <https://www.finlex.fi/fi/laki/>

- Asetus yksityisestä terveydenhuollosta (744/1990)
- EU:n yleinen tietosuoja-asetus (GDPR) (2016/679)
- Hallintolaki (434/2004)
- Kansanterveyslaki (66/1972)
- Kuntalaki (410/2015)
- Laki aluehallintovirastoista (896/2009)
- Laki hyvinvointialueesta (611/2021)
- Laki ikääntyneen väestön toimintakyvyn tukemisesta sekä iäkkäiden sosiaali- ja terveystalvuluista (980/2012), muutos 1.10.2020 (HE 4/202 vp)
- Laki julkisista hankinnoista ja käyttöoikeussopimuksista (1397/2016)
- Laki kehitysvammaisten erityishuollosta (519/1977). Kehitysvammalain muutokset tulivat voimaan 10.6.2016.
- Laki kunnan peruspalveluiden valtionosuudesta (1701/2029)
- Laki kuntouttavasta työtoiminnasta (189/2001)
- Laki lasten kanssa työskentelevien rikostaustan selvittämisestä (504/2002)
- Laki lastensuojelulain muuttamisesta (542/2019)
- Laki lääkinnällisistä laitteista (719/2021)
- Laki omaishoidon tuesta (937/2005)
- Laki pelastustoimen järjestämisestä (613/2021)
- Laki perhehoitolain muuttamisesta (606/2022)
- Laki potilaan asemasta ja oikeuksista (785/1992)
- Laki sosiaali- ja terveydenhuollon asiakasmaksuista (734/1992)
- Laki sosiaali- ja terveydenhuollon asiakastietojen käsittelystä (703/2023). Astuu voimaan 1.1.2024.
- Laki sosiaali- ja terveydenhuollon asiakastietojen sähköisestä käsittelystä (784/2021). Kumoutuu 31.12.23.
- Laki sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisestä (612/2021)
- Laki sosiaali- ja terveydenhuollon palvelusetelistä (569/2009)
- Laki sosiaali- ja terveydenhuollon suunnittelusta ja valtionavustuksesta (733/1992)
- Laki sosiaali- ja terveydenhuollon valvonnasta (741/2023). Astuu voimaan 1.1.2024.

- Laki sosiaali- ja terveyslupa- ja valvontavirastosta (669/2008)
- Laki sosiaalihuollon ammatillisen henkilöstön kelpoisuusvaatimuksista (272/2005)
- Laki sosiaalihuollon ammattihenkilöstä (817/2015)
- Laki sosiaalihuollon asiakasasiakirjoista (254/2015). Kumoutuu 31.12.2023.
- Laki sosiaalihuollon asiakkaan asemasta ja oikeuksista (812/2000) sekä HE (159/2017)
- Laki terveydenhuollon ammattihenkilöistä (559/1994)
- Laki tilaajan selvitysvelvollisuudesta ja vastuusta ulkopuolista työvoimaa käytettäessä (1233/2006)
- Laki toimeentulotuesta (1412/1997)
- Laki toimeentulotuesta annetun lain muuttamisesta (815/2015)
- Laki vammaisuuden perusteella järjestettävistä palveluista ja tukitoimista (380/1987)
- Laki yksityisestä terveydenhuollosta (152/1990). Kumoutuu 31.12.2023.
- Laki yksityisestä terveydenhuollosta annetun lain muuttamisesta (599/2022)
- Laki yksityisistä sosiaalipalveluista (922/2011). Kumoutuu 31.12.2023.
- Lastensuojelulaki (417/2007)
- Lääkelaki (395/1987)
- Mielenterveyslaki (1116/1990)
- Oppilas- ja oppilashuoltolaki (1287/2013)
- Perhehoitolaki (263/2015)
- Päihdehuoltolaki (41/1986)
- Sosiaali- ja terveysministeriön asetus laadunhallinnasta ja potilasturvallisuuden täytäntöönpanosta laadittavasta suunnitelmasta (341/2011)
- Sosiaali- ja terveysministeriön asetus potilasasiakirjoista (298/2009)
- Sosiaali- ja terveysministeriön asetus yksityisestä terveydenhuollosta (7/2006)
- Sosiaali- ja terveysministeriön asetus yksityisistä sosiaalipalveluista (1053/2011)
- Sosiaalihuoltoasetus (607/1983)
- Sosiaalihuoltolaki (1301/2014)
- Suomen Perustuslaki (731/1999)
- Säteilylaki (859/2018)
- Terveydenhuoltolaki (1326/2010)
- Tietosuojalaki (1050/2018)
- Tilaajavastuulaki (1233/2016)
- Valtioneuvoston asetus aluehallintovirastoista (906/2009)
- Valtioneuvoston asetus lääkeasetuksen muuttamisesta (192/2022)

- Valtioneuvoston asetus neuvolatoiminnasta, koulu- ja opiskeluterveydenhuollosta sekä lasten ja nuorten ehkäisevästä suun terveydenhuollosta (338/2011)
- Valtioneuvoston asetus Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontavirastosta (676/2008)
- Yhdenvertaisuuslaki (1325/2014)
- YK:n lasten oikeuksien sopimus (Suomi ratifioinut 1991)
- YK:n vammaispalvelusopimus (Suomi ratifioinut 2016)

Valvontaa ohjaavat valtakunnalliset ohjelmat, määräykset, suositukset, ohjeet ja oppaat

- Apuvälinepalvelujen laatusuositus (STM 2003:7)
- Ehkäisevän päihdetyön laatukriteerit (Stakes 3/2006)
- Kouluterveydenhuollon laatusuositus (STM 2004:8)
- Kuntien ja hyvinvointialueiden on noudatettava lakia julkisten hallintotehtävien ulkoistamisessa (Valvira, AVI. Ohje Dnro V/1193/2022, 1.4.2022)
- Laatusuositus hyvän ikääntymisen turvaamiseksi ja palvelujen parantamiseksi 2020-2023. Tavoitteena ikäystävällinen Suomi. (STM 2020:29)
- Laatutähtä kiertämässä. Ehkäisevän päihdetyön laatukäsikirja. (Soikkeli & Warsel toim. 2013)
- Lastensuojelun laatusuositus (STM 2019:8)
- Lastensuojelupalvelujen laadunhallinta (Rousu & Holma 2004)
- Mielenterveyskuntoutujien asumispalveluja koskeva kehittämissuositus (STM 2007:13)
- Mielenterveyspalveluiden laatusuositus (STM 2001:9)
- Palliatiivisen hoidon ja saattohoidon kansallinen laatusuositus (THL Ohjaus 4/2022)
- Päihdepalvelujen laatusuositukset (STM 2002:3)
- Sijaishuollon lapsikohtaisen valvonnan malli (THL 2022)
- Sijaishuollon ohjauksen ja valvonnan malli: kohti lapsikeskeistä ja lapsenoikeusperustaista toimintatapaa (THL työpaperi 19/2017)
- Sosiaali- ja terveydenhuollon laadunhallinta 2000-luvulle: Valtakunnallinen suositus. (STM, Stakes, Suomen Kuntaliitto 1999)
- Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontavirasto (Valvira): Ohje yksityisen terveydenhuollon palvelujen tuottajille. Valvira 5.4.2023.
- Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontavirasto (Valvira): Yksityisten sosiaalipalvelujen ja julkisten vanhuspalvelujen §suunnitelman sisältöä, laatimista ja seurantaa koskeva määräys. Valviran määräys 1/2014. Dnro 3344/05.00.00.01/2014.
- Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontavirasto (Valvira): Sosiaali- ja terveydenhuollon valtakunnallinen valvontaohjelma vuosille 2020–2023. Dnro V/2740/2023 16.2.2023

- Sosiaali- ja terveysministeriö (2022). Asiakas- ja potilasturvallisuusstrategia ja toimeenpanosuunnitelma 2022–2026. Sosiaali- ja terveysministeriön julkaisuja 2022:2. Saatavilla 14.9.23: <https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/handle/10024/163858>
- Suositus palliatiivisen hoidon palveluiden tuottamisesta ja laadun parantamisesta Suomessa: Palliatiivisen hoidon asiantuntijaryhmän loppuraportti (STM 2019: 68)
- Potilas- ja asiakasturvallisuusstrategian toimeenpanosuunnitelma 2022-2026. (STM 2022:2)
- Potilasturvallisuusopas potilasturvallisuuslainsäädännön ja -strategian toimeenpanon tueksi. Terveyden ja hyvinvoinnin laitos (THL 2011)
- Terveyden edistämisen laatusuositus (STM 2006:19)
- Terveydenhuollon laatuopas (Kuntaliitto 2019)
- Turvakotipalvelujen kansalliset laatusuositukset (STM 2013:11)
- Turvallinen lääkehoito: Opas lääkehoitosuunnitelman laatimiseen (STM 2021:6)
- Valvira ja AVI (2022). Kuntien ja hyvinvointialueiden noudatettava lakia julkisten hallintotehtävien ulkoistamisissa. Ohje. Dnro V/1193/2022 1.4.2022
- Vammaisten ihmisten asumispalveluiden laatusuositus (STM 2003:4)
- Vieritestisuositus. Asiantuntijaryhmän näkemys parhaista käytännöistä 11/2021
- Vireyttä seniorivuosiin – ikääntyneiden ruokasuositus (Valtion ravitsemusneuvottelukunta ja THL 2020:4)

15 Muut lähteet

- Pohjanmaan hyvinvointialue. Saatavilla 12.8.23: <https://pohjanmaanhyvinvointi.fi/>
- Pohjanmaan hyvinvointialuestrategia 2023–2026. Saatavilla 14.9.23: <https://pohjanmaanhyvinvointi.fi/tietoa-meista/organisaatio-ja-paatoksenteke/strategia-ja-arvot-2/>.
- Sijaishuollon ohjauksen ja valvonnan malli: kohti lapsikeskeistä ja lapsenoikeusperustaista toimintatapaa (THL työpaperi 19/2017)
- Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontavirasto (Valvira). Hyvinvointialueella ja Helsingin kaupungilla on ensisijainen valvontavastuu iäkkäiden palvelujen henkilöstömitoituksen riittävydestä. Ohje 8.2.2023. Saatavilla 27.8.2023: <https://www.valvira.fi/documents/14444/236772/Ohje+Hyvinvointialueella+on+ensisijainen+valvontavastuu+i%C3%A4kk%C3%A4iden+palvelujen+henkil%C3%B6st%C3%B6mitoituksen+riitt%C3%A4vydest%C3%A4.pdf/d605f221-7a0e-d80a-67d2-b994a99f55b5?t=1677055967774>
- Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontavirasto (Valvira). Sosiaalihuoltolain ja vanhuspalvelulain uudistuksen vaikutukset lupahallintoon ja valvontaan. Ohje. 28.12.2022. Saatavilla 26.8.2023:

https://www.valvira.fi/documents/14444/236772/Ohje_Sosiaalihuoltolain_ja_vanhuspalvelulain_uudistuksen_vaikutukset_lupahallintoon_ja_valvontaan.pdf/83bd6bdf-6fa0-74d7-580c-5680e8b52e1b?t=1672219588141

- Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontavirasto (Valvira): Sosiaali- ja terveydenhuollon valtakunnallinen valvontaohjelma vuosille 2020–2023. Dnro V/2740/2023 16.2.2023. Saatavilla 11.8.23: https://www.valvira.fi/documents/14444/1006217/Sote_valvontaohjelma_2023.pdf/c90eefd8-1209-2702-1e47-2dc6317beb84?t=1676537158594.
- Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontavirasto (Valvira): Yksityisten sosiaalipalvelujen ja julkisten vanhustalvelujen omavalvontasuunnitelman sisältöä, laatimista ja seuranta koskeva määräys. Valviran määräys 1/2014. Dnro 3344/05.00.00.01/2014. Saatavilla 11.8.2023: <https://www.finlex.fi/fi/viranomaiset/normi/562001/41771>.
- Sosiaali- ja terveysministeriö (STM). Lastensuojelun sosiaalityön henkilöstömitoitus 1.1.22. Kuntainfo 11/21. Saatavilla 27.8.23: https://stm.fi/documents/1271139/64382395/Kuntainfo_11_2021_Lastensuojelun+sosiaality%C3%B6n+henkil%C3%B6st%C3%B6mitoitus+1.1.2022.pdf/13abe0f3-a5c8-30f2-9f56ae44e4ead736/Kuntainfo_11_2021_Lastensuojelun+sosiaality%C3%B6n+henkil%C3%B6st%C3%B6mitoitus+1.1.2022.pdf?t=1640173332027
- Sosiaali- ja terveysministeriö (STM). Asiakas- ja potilasturvallisuusstrategia ja toimeenpanosuunnitelma 2022-2026. Sosiaali- ja terveysministeriön julkaisuja 2022:2. Saatavilla 16.11.22: <https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/handle/10024/163858>.
- Sosiaali- ja terveysministeriö (STM). Sosiaalihuoltolain kotiin annettavia palveluja ja asumispalveluja koskevien säännösten uudistaminen sekä vanhustalvelulain, asiakasmaksulain ja yksityisistä sosiaalipalveluista annetun lain muutokset. Kuntainfo 8/2022. Saatavilla 27.9.2022: https://stm.fi/documents/1271139/107190314/Kuntainfo_SHL+kotiin+annettavat+palvelut+ja+asumispalvelut+sek%C3%A4+vanhuspalvelulaki.pdf/d5eed16f-6691-3d92-a3f7-0a9954690184/Kuntainfo_SHL+kotiin+annettavat+palvelut+ja+asumispalvelut+sek%C3%A4+vanhuspalvelulaki.pdf?t=1671545939337
- Ylikunnallinen valvontakeskushanke (2023). Sosiaali- ja terveyspalvelutuottajan valvonta. Käsikirja laadukkaan valvonta- ja ohjauskäynnin toteuttamiseen Varsinais-Suomessa.